

SIWE NIEUWSBRIEF

NR. 45-46
november-december
2008

van het STEUNPUNT voor INDUSTRIEEL
en WETENSCHAPPELIJK ERFGOED

ISSN 1379-0420

INHOUD

Voorwoord.....	2
SIWE – Activiteiten.....	4
Oproepen.....	7
Erfgoednieuwtes en activiteiten in de regio's	8
Internationaal nieuws.....	40
Uitvindingen en uitvinders.....	49
Onder de leeslamp najaar 2008.....	53
Boekbesprekingen.....	60

De West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen op stap tijdens de succesrijke Industrieel Erfgoed - studiedag over beton op 11 okt 2008 (Foto Patrick Viaene)

Redactieadres: SIWE vzw - Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven. Tel&Fax: 016.584342
e-mail: info@siwe.be Website: www.siwe.be Verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.
Redactie: Patrick Viaene m.m.v. Robin Engels, Karel Haustraete en Bruno De Corte
Eindredactie: het SIWE-team / Vormgeving: Alex Baerts
Afgiftekantoor: 3360 Bierbeek – erkenningsnr.: P209286 – PB nummer: BC1608

VOORWOORD

Te midden van een zeer druk najaar 2008 brengt SIWE vzw u opnieuw een goed gevulde aflevering van haar Nieuwsbrief. Zoals altijd wordt slechts een tip van de sluier opgelicht van het enorme aanbod van activiteiten uit het werkveld “industrieel en wetenschappelijk erfgoed”. SIWE is er zich dus van bewust dat dit overzicht niet volledig is. Hoe kan het ook anders met ons sterk vertakte werkveld? Maar alles wat deze NIEUWSBRIEF vermeldt (tentoonstellingen, studiedagen, en nog veel meer) loont de moeite en is uw aandacht meer dan waard. Meteen is dit een herhaalde oproep om de redactie (graag ruim op voorhand) te informeren over uw (aan ons werkveld verwante) erfgoedactiviteiten en over de manifestaties georganiseerd door anderen. Stuur ons dus informatie. Beste lezer(es), geef ook aandacht aan onze rubriek “Oproepen” met dringende vragen tot steun ten aanzien van erfgoed in nood. Reageer hierop, want ook uw stem telt mee en alle reacties kunnen helpen, zo leert de ervaring. Niets is makkelijk dan bij de pakken te blijven zitten en toe te kijken vanaf de zijlijn.

Mogen wij ook herhalen dat SIWE aan haar publicaties méér bekendheid wenst te geven? In het bijzonder wensen we de digitale SIWE-NIEUWSBRIEF een nog ruimere verspreiding te geven. Wij sturen de digitale versie graag door naar al wie er om vraagt, zeg maar “naar alle actoren en geïnteresseerden uit het brede volksculturele IWE veld”. Bezorg ons dus uw e-mail adres via info@siwe.be: het kost u helemaal niets en het bespaart ons uiteraard portkosten.

We herhalen ook dat “papieren” exemplaren van de SIWE-NIEUWSBRIEF, alsook het (gedrukte) SIWE-MAGAZINE in principe enkel wordt toegestuurd naar verenigingen of personen die lid zijn van SIWE vzw. Voor verenigingen binnen ons werkveld en die onze doelstellingen ondersteunen geldt een aparte regeling, zie verder. Uw lidmaatschap garandeert niet alleen dat u publicaties ontvangt maar ook dat u aan talrijke activiteiten gratis kan deelnemen. Het betekent vooral dat u in contact blijft met verenigingen en personen die actief zijn binnen ons werkveld, met name het industrieel en wetenschappelijk erfgoed.

De lidgelden bleven in 2008 eens te meer onveranderd maar ondergaan **vanaf heden** een lichte wijziging: 20 € (individuele,

steunende leden), 30 € (voor verenigingen, instellingen), 50 € voor bedrijven. Het lidmaatschapsgeld kan u storten op het SIWE-rekeningnummer vermeld achteraan deze NIEUWSBRIEF. Vermeld aub duidelijk uw volledig adres op het stortingsbulletin ! Hartelijk dank hiervoor.

Nog even dit: instellingen en verenigingen die een ruilabonnement hebben met SIWE en die als actor in het IWE-werkveld de SIWE-doelstellingen onderschrijven worden vrijgesteld van lidgeld. SIWE-sponsors betalen 600 € voor 5 jaar. SIWE verbindt zich de logo's van haar sponsors op al haar publicaties een plaats te geven, alsook op de publieksevenementen die SIWE organiseert of waar SIWE aan deelneemt.

Nog een allerlaatste punt Omwille van een nog betere hanteerbaarheid worden vanaf deze NIEUWSBRIEF 45/46 alle "Erfgoednieuwttjes" zo veel mogelijk alfabetisch gerangschikt per gemeente waarop het nieuws betrekking heeft. Andere suggesties om onze publicaties te optimaliseren blijven uiteraard welkom. Mij rest alleen u veel leesgenot toe te wensen, in de hoop u op onze komende activiteiten te mogen verwelkomen.

Patrick VIAENE,
Voorzitter SIWE vzw

Samenvatting komende SIWE – ACTIVITEITEN

1. Vrijdag 7 nov 2008 9u45 tot 17u **Studiedag te Boom**
Ecomusea "over erfgoed, landschap & natuur". zie blz. 4
2. Zaterdag 15 nov. 2008 om 18 u **Tentoonstelling te Leuven**
"Een blik op Marie Thumas te Leuven" zie blz. 5
3. Vrijdag 28 nov. 2008: Internationaal **Symposium in Eindhoven**
"Historische Aspecten van Voedselveiligheid en -kwaliteit" zie blz. 6
4. Dinsdag 9 dec. 2008 van 13u30 tot 17u **Rondetafel te Leuven**
"Academisch Wetenschappelijk Technisch Erfgoed,
Erfgoedhouders op zoek naar samenwerkingsverbanden" zie blz. 6

SIWE – ACTIVITEITEN

VRIJDAG 7 NOVEMBER 2008: STUDIEDAG ECOMUSEA “OVER ERFGOED, LANDSCHAP & NATUUR”.

SIWE werkt mee aan deze studiedag en Patrick VIAENE presenteert er een exclusieve voordracht (zie verder). De studiedag wordt ingericht door een samenwerkingsverband met o.m. Musea Rupelstreek, de Provincie Antwerpen en MIAT. Het volledige programma vindt men o.m. op www.miat.gent.be.

SITUERING ONDERWERP STUDIEDAG :

Sinds de lancering van het concept ecomuseum begin jaren '70 werden verschillende erfgoedvelden overkoepeld en werden nieuwe sectoren betrokken bij erfgoedwerking. Ook de relatie tussen natuur, landschap en erfgoed werd een belangrijk aandachtspunt. De studiedag van 7/11 ek. behandelt zowel concepten als praktijkvoorbeelden op dit terrein.

Een greep uit het programma (voormiddag)

- 09.45 u.: Opening door Rik RÖTTGER (Raadscommissie Cultuur Provincie Antwerpen)
- 09.55 u.: Inleiding door René DE HERDT (MIAT)
- 10.10 u.: “Het begrip Erfgoedgemeenschap” door Marc JACOBS (FARO)
- 10.45 u.: “Ecomusea en de herwaardering van industrieel erfgoed in & buiten Vlaanderen” door Patrick VIAENE (SIWE)
- 11.20 u.: “Erfgoed Rupelstreek” door Patrick VAN DEN NIEUWENHOF (Colibri)
- 11.55 u.: Broodjeslunch
- 13 tot 17 u.: Terreinwandeling Noeveren, waarna “case-studies” door diverse sprekers, met gelegenheid tot discussie.

PRAKTISCH:

Plaats van het gebeuren is het Provinciaal Recreatiedomein De Schorre, Schommelei 1-3 te 2850 Boom. De deelnemers worden ontvangen met koffie om 09.15 u. en de studiedag duurt tot 17 u.. Inschrijven is verplicht en kost 5 €, te storten voor 1 november 2008 op rekening 776-5955213-92 van Provincie Antwerpen, Dienst Erfgoed, Inge Geysen, Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen. Stuur zeker een mail ter bevestiging naar inge.geysen@admin.provant.be of bel naar telefoonnummer 03/240.64.29.

ZATERDAG 15 NOVEMBER 2008 om 18 uur

Opening tentoonstelling “Een blik op Marie Thumas te Leuven” in de Molens Van Orshoven, Stapelhuisstraat 15 te Leuven. Dit in het kader van de “WEEK VAN DE SMAAK”

Foto A. Baerts

Wij nodigen van harte alle SIWE-leden en hun partners en vrienden uit om op zaterdag 15 november 2008 om 18.00 uur aanwezig te zijn op de feestelijke opening van bovenvermelde tentoonstelling. De opening vindt plaats na afloop van de Algemene Vergadering, waarop de effectieve leden van SIWE persoonlijk worden uitgenodigd.

Om 18.00 uur geeft SIWE het woord aan ing. Léonard DEBLEECKERE, gewezen Technisch Directeur van Marie-Thumas Leuven en Marie-Thumas Mechelen.

De tentoonstelling zelf bestaat uit een deel dat gerealiseerd werd en eerder getoond werd in “Het Huis van Alijn” te Gent. Dit gedeelte werd voor de huidige gelegenheid aangevuld met een Brabants-Leuvens luik. Deze activiteit wordt georganiseerd in het kader van de 3de “Week van de Smaak”. Na de openingsrede volgt een receptie.

We verwijzen verder ook nog naar programmaboekje “Week van de Smaak 2008”, of surf naar website www.weekvandesmaak.be voor alle verdere informatie. Zie ook onderstaande rubriek “Erfgoednieuwtes” onder ‘Vlaanderen Algemeen’.

Praktisch:

Geef aub een seintje (info@siwe.be) indien u aanwezig zal zijn op 15 november.

De tentoonstelling is verder toegankelijk op volgende dagen: zondag 16 november, van dinsdag 18 t/m. zondag 23 november telkens van 14 tot 18 uur, op vrijdag tot 20 uur. Toegang is gratis.

VRIJDAG 28 NOVEMBER 2008:

Verscheidene SIWE-leden en andere sprekers nemen het woord op het internationaal symposium “Historische Aspecten van Voedselveiligheid en -kwaliteit” te Eindhoven.

Raadpleeg voor meer informatie over deze belangrijke Vlaams-Nederlandse manifestatie onze onderstaande rubriek “INTERNATIONAAL NIEUWS” en kijk daar onder NEDERLAND.

**DINSDAG 9 DECEMBER 2008 VAN 13.30 TOT 17.00 UUR :
RONDETAfel “ACADEMISCH WETENSCHAPPELIJK
TECHNISCH ERFGOED. ERFGOEDHOUDERS OP ZOEK
NAAR SAMENWERKINGSVERBANDEN”**

In het unieke decor van het pas vernieuwde Laboratorium voor Thermotechniek (Thermotechnisch Instituut KU-Leuven), Celestijnenlaan (Arenbergpark) te Heverlee (vlakbij Leuven) vindt op 9 december ek. een tweede SIWE-studiedag 2008 plaats, georganiseerd met de medewerking van de KU-Leuven. Thema is het:

“Academisch Wetenschappelijk Technisch Erfgoed, Erfgoedhouders op zoek naar samenwerkingsverbanden”.

Onthaal vanaf 13.30 uur. Om 14 uur start de eigenlijke rondetafel, waaraan een aantal eminente deskundigen uitgenodigd werden en het woord zullen nemen. Men zal van gedachten kunnen wisselen over het verleden, heden en toekomst van het academisch erfgoed in Vlaanderen en Brussel en vooral over meer intensieve samenwerking tussen de betrokken actoren.

Deze deskundigen zijn met name Prof. E. VAN DEN BULCK (KU-Leuven), Marieke JAENEN (KU-Leuven), Prof. D. SEGERS (Universiteit Gent), Prof. em. K. VAN CAMP (Universiteit Antwerpen), Prof. em. R. VAN HEE (Universiteit Antwerpen) en Prof. R. TER SLUYS (Universiteit Groningen). Moderatoren zijn Bruno DE CORTE en Patrick VIAENE (SIWE vzw). Deze lijst kan bij de verspreiding van deze Nieuwsbrief nog licht aangepast worden. U bent in ieder geval zeer hartelijk welkom. Na deze activiteit volgt een receptie. Toegang is gratis, maar om praktische redenen is reservatie noodzakelijk via uw aanmelding per mail naar : info@siwe.be.

OPROEPEN

S.O.S. GODIN KACHELFABRIEK TE LAKEN

foto uit website

We herhalen nog even dat u nog steeds de behoudsactie, gelanceerd door Guido VANDERHULST van "Brusselabriek vzw" (zie hierover meer in de rubriek ERFGOEDNIEUWTJES / BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST) kan ondersteunen door

een brief of een mail waarin u motiveert waarom deze unieke site

moet behouden blijven. Zie ook de rubriek "OPROEPEN" in de vorige NIEUWSBRIEF 43/44. Surf voor meer informatie naar :

<http://www.ieb.be/article/1105/>.

HELP HET VOLKSCAFE REDDEN !

Volkskunde Vlaanderen vzw is een inventaris aan het maken van de laatste authentieke Vlaamse en Brusselse volkscafés. Er komen nog andere acties, er wordt een publicatie voorzien, enz. U kan meehelpen. Surf naar www.volkscafes.be ! Contact met Volkskunde Vlaanderen vzw : Sint-Amandsstraat 72, 9000 Gent.

Tel.: 09/223.97.00

www.volkskunde-vlaanderen.be info@volkskunde-vlaanderen.be.

Foto's uit betrokken websites

ERFGOEDNIEUWTJES en ACTIVITEITEN in de REGIO'S

BELGIË ALGEMEEN

KENT U DE BELGIAN AVIATION HISTORY ASSOCIATION?

Het is onmogelijk deze zeer actieve vereniging met afkortingsnaam "BAHA" in een paar lijnen samen te vatten. BAHA is in de eerste plaats bezorgd om de waardering voor de boeiende (en veel te weinig bekende) Belgische luchtvaartgeschiedenis en het

Foto Daniel Brackx uit website

vliegend erfgoed in het bijzonder te bevorderen. Eind augustus 2008 werd de 50ste aflevering van het ledentijdschrift (Contact) uitgebracht, een soort welgevuld jubileumnummer.

Het was ongeveer tezelfdertijd dat voor de eerste maal sinds 1938 een heuse zeppelin naar ons land kwam (zie hiervoor de rubriek "programma" van: <http://www.eeuwfeestluchtvaartvlaanderen.be>).

BAHA voert een systematische aanwezigheidspolitiek op tal van publieksmanifestaties, zoals bijvoorbeeld op OMD (14/09) in de luchthaven te Melsbroek. Voor (veel) meer informatie en lidmaatschap, zie : <http://www.baha.be/> BAHA-Contactpersoon is de heer Cynrik DE DECKER (cynrik@telenet.be), Erembodegem-Dorp 80, 9320 Erembodegem (Aalst). Tel.: 053/41.07.03.

HET NIEUWE SPOORWEGMUSEUM: BINNENKORT REALITEIT OF EEN FATA MORGANA ?

In de nieuwe beheersovereenkomst met de NMBS Holding staat duidelijk vermeld dat er een museum moet komen te Schaarbeek (in en nabij het reizigersstation van Schaarbeek). Hierna volgt het standpunt van FEBELRAIL aangaande dit dossier. FEBELRAIL is een overkoepelende federatie van 29 Belgische verenigingen van spoor-

en tramvrienden. De vereniging is zeer bezorgd over de trage voortgang van dit dossier en schreef daarom op 25 juni 2008 een brief naar Minister van Ambtenarenzaken en Overheidsbedrijven Inge VERVOTTE. Deze brief was eind september (dus drie maanden later, op het ogenblik van de redactie van deze bijdrage) nog steeds onbeantwoord.

Vele voorttrekkers van het spoorwegergoed, waaronder de leden van de “Werkgroep Spoorweggeschiedenis” vrezen dat het beoogde museum in Schaarbeek-station geen representatief “nationaal museum” zal zijn en men vreest bovendien voor de blijvende versnippering van de collecties rollend materieel (voorzien in Oostende en Treignes). Merkwaardig is ook dat de bestaande historische locomotievenloods nabij het Schaarbeek - station NIET is opgenomen in het museumproject en er een nieuwbouw in de plaats zou komen.

Uiteraard is FEBELRAIL (die deel uitmaakt van de Europese Federatie van spoor- en trammusea Fedecrail, zie <http://www.fedecrail.org>) eveneens ten zeerste bezorgd omtrent de toekomst van de stoomlocomotieven, rijtuigen en objecten die heden in de “Museumbewaarplaats” te Kessel-Lo Kessel-Lo, een gebouwencomplex met zeldzame technische infrastructuur. Dit gebouwencomplex is heden met sloop bedreigd. SIWE pleit voor het behoud ervan (zie ook onze bijdrage onder PROVINCIE VLAAMS-BRABANT / Leuven). Kunnen al deze stukken rollend materieel wel een plaats vinden in de reeds goed gevulde Waalse bewaarplaats te Haine-Saint-Pierre / La Louvière?! Wordt zeker vervolgd. (P.V., met een woord van dank aan Dhr. Jef Van Olmen en aan Karel Haustraete)

HET NIEUWE SPOORWEGMUSEUM bis

Volgens recente persberichten (van eind september en begin oktober) heeft de voorzitter van NMBS-Holding bekendgemaakt dat binnenkort 10 miljoen Euro wordt vrijgemaakt om het historisch erfgoed van NMBS te valoriseren. Het geld wordt besteed aan de realisatie “van een nationaal museum voor het erfgoed van de spoorwegmaatschappij <NMBS> in Schaarbeek” (citaat uit De Morgen van 29/08 jl.). Twee andere sites werden gekozen om het oude spoorwegergoed te valoriseren: Oostende, waar een museum-nieuwbouw voorzien is vlakbij het huidige reizigersstation en Treignes

– provincie Namen -, waar sinds 1994 een spoorwegmuseum door een vereniging opengesteld werd. De agenda en concrete timing van de werken is echter vooralsnog onbepaald. De vergaderingen hieromtrent worden naar verluidt heden opgestart...

VLAANDEREN ALGEMEEN

“WEEK VAN DE SMAAK”: 13 TOT 23 NOVEMBER 2008

Dit jaar wordt voor de derde keer de “Week van de Smaak” gehouden, namelijk van 13 tot 23 november 2008. Alle informatie op: www.weekvandesmaak.be. / info@metsmaak.be. Coördinatie: FARO, Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed, Priemstraat 51, 1000 Brussel. Tel.: 02/243.13.60. Zie ook bovenstaande rubriek: “SIWE-ACTIVITEITEN”.

+

HET CAG EN HET RAAKVLAK TUSSEN LANDBOUW- EN INDUSTRIËLE GESCHIEDENIS

Het Centrum voor Agrarische Geschiedenis (www.cagnet.be) realiseert reeds geruime tijd tal van projecten omtrent de geschiedenis en het erfgoed van de landbouwsector in Vlaanderen. Een

Foto's uit website

belangrijk werkinstrument is ook voor deze vereniging de “Elektronische Nieuwsbrief”. U kan deze brief, gestuurd vanuit cagnieuwsbrief@listserv.cc.kuleuven.ac.be aanvragen via contact@cagnet.be CAG-telefoon: 016/32.35.25. De nieuwsbrief van september-oktober jl. bevat interessante informatie over de vlasverwerking. Het verhaal ‘Vlaanderen vlasland’ kan men lezen op www.hetvirtueleland.be. Een andere manier

om de vlascultuur te beleven is deelnemen aan vertelavonden door oud-vlassers in het pas geopende “Café Vlasparlee” (Watermolenstraat 46-48 te Harelbeke (inschrijven via cultuurwinkel@kortrijk.be). Nog steeds in dezelfde nieuwsbrief trok het veelbelovend onderzoeksonderwerp (proefschrift) van Jan ROOBROUCK onze aandacht : “Landbouwonderzoek en de rol van de overheid 1930-1980”.

VCM-ONTMOETINGS DAG 2009 “ERFGOED EN RUIMTELIJKE ORDENING”

VCM (Contactforum voor Erfgoedverenigingen) verspreidde in september een “call for papers” voor wat ongetwijfeld een boeiende studie- en ontmoetingsdag zal worden. De raakvlakken tussen erfgoedbehoud en –beheer enerzijds en ruimtelijk beleid anderzijds zijn divers. Maar ook de soms serieuze conflicten tussen beide domeinen (en de betrokken actoren zoals de overheid, verenigingen en particulieren) leveren interessante gespreksstof. De datum van deze activiteit is (op het moment van de redactie van deze Nieuwsbrief) nog niet bepaald. Voor alle informatie, surf naar www.vcmcontactforum.be. E-mail-adres: info@vcmcontactforum.be. Contactpersoon: Mv. Elke VERDURMEN Tel.: 03/212.29.60. (elke.verdurmen@vcmcontactforum.be). adres: VCM, Erfgoedhuis Den Wolsack, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen.

CURSUSSEN” OMGAAN MET ERFGOED EN MARKETINGSASPECTEN”

De vzw “Toegepast Vormingscentrum” organiseert activiteiten zoals vormingswerk naar openbare besturen, social- & non profitsector, onder de naam “Escala”. Omgaan met erfgoed is een eerste cursus die in Brussel plaatsvindt, een 2de cursus over marketingsaspecten gaan door te Brugge. Prijs per cursus 181,25 Euro. Meer informatie bij Patrick CAENEN, Oostnieuwkerksesteenweg 111 te 8800 Roeselare (tel.:051/26.87.65) of via patrick.caenen@escala.be

PROVINCIE ANTWERPEN

ANTWERPEN-STAD : DE ANTWERPSE RUIEN, EEN ONDERGRONDS AVONTUUR

De ruien vormen een ondergronds netwerk onder het centrum van Antwerpen, een eeuwenoud riolen- en grachtenstelsel. Een deel ervan werd door de toeristische dienst van de Stad Antwerpen sinds mei 2005 ontsloten voor bezoek. Het ondergronds stelsel getuigt van de geschiedenis van de waterhuishouding, waaraan talrijke verhalen en mythes verbonden zijn.

Foto uit website

Adres: Ruihuis, Suikerrui 21 te 2000 Antwerpen. / Toegang (geleide bezoeken): maandag, donderdag, vrijdag 13 u (1 maart tot 31 oktober), tijdens het weekeind om 11 u en om 13 u (heel het jaar door). Meer informatie over bezoekersmodaliteiten en groepsbezoeken: www.ruihuis.be of bel naar 03/232.01.03 (Toerisme Antwerpen).

ANTWERPEN-STAD : SOS ANTWERPSE HAVENKRANEN

Tijdens OMD was er veel belangstelling voor de historische havenkranen, opgesteld aan de Rijnkaai (ter hoogte van Hangar 26 en Hangar 27). Daar staat een deel van één der belangrijkste verzamelingen ter wereld. Stuk voor stuk unieke exemplaren, gebouwd door Belgische en buitenlandse constructeurs: een handbediende 10-tonskraan (1884), 2 waterperskranen (1907 en 1912), een reeks elektrische kranen (1908-1963). Het MAS bezit ook een zeldzame vlottende stoomkraan (1951). Op de jongste exemplaren na werden de kranen in 2002 beschermd als monumenten. Ze zijn zeer dringend aan restauratie toe, dat beseft ook de eigenaar, het Nationaal Scheepvaartmuseum / MAS (Museum aan de Stroom). De slechte staat en de dringende instandhoudingwerken blijkt ook uit een uitgebreid rapport van Monumentenwacht. De dossiers voor onderhoudswerken en restauratie worden gelukkig voorbereid. Hopelijk wordt nu niet te lang getalmd met de uitvoering van de werken want het is vijf voor twaalf!

ANTWERPEN-STAD: MOOISTE ZWEMBAD VAN DE SCHELDESTAD IN RESTAURATIE

Een zuiver volkscultureel monument met een industrieel tintje: het 75 jaar oude zwembad en stoombadencomplex aan de Veldstraat nummer 83 te 2060 Antwerpen. Het zwembad (afgewerkt in 1933) in Art-Decostijl, ontworpen door ingenieur J. ALGOET en stadsbouwmeester E. VAN AVERBEKE, was erg prestigieus en modern voor zijn tijd. Het zwembad met wasgelegenheden kwamen tegemoet aan het streven naar meer hygiëne en meer sport voor de volksmensen. De heropening van het vernieuwde (cfr. de "Vlarenormen") zwembad (met hammam, brasserie en beautysalon!) is voorzien in 2009. Op Open Monumentendag was deze locatie open voor het publiek, alsook het modernistische complex "De Zwemschool" (1936-1939) aan de Quebecstraat 3 te 2030 Antwerpen.

ANTWERPEN-STAD: EEN AANTAL ARCHIEVEN OMTRENT SOCIALE GESCHIEDENIS EN INDUSTRIËLE CULTUUR

Zowel de in stad Antwerpen als in de provincie zijn er tal van archieven die interessant bronnenmateriaal leveren voor degenen die aspecten van de industriële maatschappij wensen te bestuderen. Wat volgt is slechts een kleine greep uit een zeer ruim aanbod.

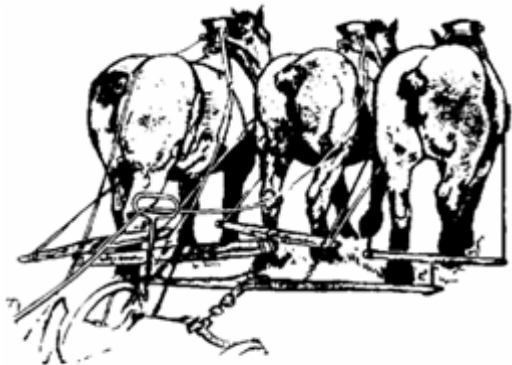
- AMSAB-Instituut voor Sociale Geschiedenis, Centrum Antwerpen, Lamorinièrestraat 233, 2018 Antwerpen. Tel.: 03/239.42.87, www.amsab.be
- Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen, tel.: 03/220.42.52. greta.devos@ua.ac.be. Mv. Greta Devos werd onlangs opgevolgd door een nieuwe collega. De adresgegevens blijven echter ongewijzigd.
- FelixArchief, Oudeleeuwenrui 29, 2000 Antwerpen, tel.: 03/292.94.11. www.felixarchief.be
- Nationaal Museum & Archief van Douane & Accijnzen, Kattendijkdok Oostkaai 22, 2000 Antwerpen. Tel.: 03/229.22.42, www.damuseum.tk

- Lieven Gevaertarchief, Historisch Archief Agfa-Gevaert N.V., Septestraat 27, 2640 Mortsel. Tel.: 03/444.55.96.
E-mail : lievengevaertarchief.be@agfa.com.
- Archief van het Studiecentrum voor Kernenergie, Knowledge Centre, Boeretang 200, 2400 Mol. Tel.: 014/33.23.73. www.sckcen.be
- Provinciearchief van Antwerpen. Tot voorjaar 2009 : Provinciehuis, Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen (tel.: 03/240.56.70).
Daarna : Parochiaanstraat 7, 2000 Antwerpen.
<http://www.provant.be/bestuur/kennismaking/provinciehuis/archief>

Talrijke archiefdiensten verenigden zich in de Kring van Archivarissen in de Provincie Antwerpen (KAPA), zie www.kapa.be. Surf ook naar : www.archiefbank.be en www.arch.be.

ANTWERPEN-STAD: ONTDEK DE SCHELDESTAD MET DE PAARDENTRAM

Sinds kort is het mogelijk het centrum van Antwerpen te bezoeken met de gerestaureerde paardentram. In 1894 stonden 24 van dit soort rijtuigen en meer dan 100 trekpaarden in voor het openbaar personenvervoer. Praktisch : De ritten per paardentram starten aan de Grote Markt. Seizoen: van 1 april tot 31 oktober van 12 tot

HET WERKEND TREKPAARD

20 u, elk uur. Prijs: 5 €, duur 45 minuten. Meer informatie: Lut & Aer vzw, Berkendreef 33, 2990 Wuustwezel (03/669.85.20) of surf naar <http://users.telenet.be/werkendtrekpaard/>
E-mail: werkendtrekpaard@pandora.be

EEN EERSTE “WETENSCHAPSCAFE” IN ANTWERPEN

Doel van een wetenschapscafé is de wetenschap uit de “ivoren toren” halen en bespreekbaar maken. Adres ervan : Den Hopsack, Grote Pieter Potstraat 24, 2000 Antwerpen. Zie www.wetenschapscafe-antwerpen.be.

BOOM : EEN STUDIEDAG OVER ECOMUSEA

Op 7 november 2008 organiseert het MIAT i.s.m. Musea Rupelstreek, toerisme Rupelstreek, Provincie Antwerpen de studiedag “ECOMUSEA EN DE EXTRA MUROS WERKING VAN TECHNISCHE EN INDUSTRIËLE MUSEA”. SIWE vaardigt een spreker af over dit onderwerp. Informatie: www.miat.gent.be. (zie ook rubriek SIWE-Activiteiten)

BOOM : “AARDE-WERK 2009”-“VUUR!WERK” TE BOOM”

Zo luidt de nogal eigenzinnige en veelbelovende titel van een regionaal erfgoed en cultuurproject, dat in 2009 zal plaatsvinden op diverse locaties in Boom. Voor meer informatie: telefoon 03/880.19.10. Wordt vervolgd in een volgende Nieuwsbrief.

Intussen kan u voor een verkenning van de Rupelstreek terecht bij de drie baksteenmusea.

Ten eerste is er het EMABB (Ecomuseum & Archief van de Boomse Baksteen), Noeveren 67 te 2850 Boom, met website <http://www.steenbakkerijmuseum.be> en e-mail info@emabb.be. Het EMABB biedt tal van bezoekmogelijkheden en gaat zowel in op de industriële als de sociale geschiedenis van Noeveren en Boom. Als tweede museum is er “t Geleeg” of “Steenbakkerijmuseum van de Rupelstreek”. Dit biedt u een gecombineerd bezoek aan de gerestaureerde steenbakkerij Frateur (Noeveren 196 te Boom) en het eigenlijke museum ‘t Geleeg, Steenberghoekstraat 20 te Rumst. Voor alle info : www.geleeg.be / geleeg@skynet.be. Ten derde kan u voor een aanvullend bezoek terecht in “Museum Rupelklei”, Uitbreidingsstraat 33 te 2840 Terhagen. Telefoon: 03/888.39.47 of 03/888.58.92.

HOOGSTRATEN: (DE) KELDERMANS ALS BOUWMEESTER(S) EN INGENIEUR(S)

Tot 22 december 2008 loopt in het Stedelijk Museum, Begijnhof 9 te 2320 Hoogstraten de belangrijke tentoonstelling “Stenen kantwerk. Keldermans, bouwmeesters van Brabantse gotiek”. Het Brabantse bouwmeestersgeslacht Keldermans ontwierp en volgde de bouwwerken op van ontelbare gotische gebouwen in en buiten Brabant en Vlaanderen. Als reizende bouwmeesters werkten de Keldermans er bovendien als ingenieurs aan talrijke bruggen, sluizen en andere waterwerken in Holland en Zeeland. Toegang tot de tentoonstelling van woensdag tot zondag 14-17 u. Zie ook www.hoogstraeten.be. Telefoon van het Stedelijk Museum: 03/314.65.88 (museum@hoogstraten.be)

Foto uit website

Stedelijk Museum:

MECHELEN: HANDEN AF HET STATION !

De sloopplannen van het (hoofd)station van Mechelen zijn al een hele tijd aan de gang en SIWE vzw berichtte over deze snode plannen reeds via verschillende kanalen. Een tijdje geleden verscheen nummer 79 van RIM-Nieuws, dat de argumenten contra afbraak nog eens formuleert. Frans GEYS, Mario BAECK, Erik GRIETENS verwoordden elk op hun manier en vanuit hun competenties hun standpunt. Lectuur ervan is zeer aan te bevelen! Meer informatie op website www.rim.be (E-mail: info@rim.be)

TURNHOUT: SANERING van het TERREIN VAN de DRUKKERIJ BREPOLS

In de binnenstad worden de terreinen waarop de oude bedrijfsgebouwen van het bedrijf Brepols staan te verkrotten, gesaneerd. Er blijft weinig of niets bewaard. De projectontwikkelaar kan zijn gang gaan met “Turnova”, een complex met woon-, winkel- en parkeerfaciliteiten. In ruil krijgt de stad na de renovatie enkele lokalen ter beschikking.

PROVINCIE LIMBURG

AS KOLENSPOOR

Foto Karel Haustraete

Op zondag 19 oktober bracht SIWE-bestuurslid Karel Haustraete een bezoek aan het Kolenspoor in AS (Limburg). Met een diesel-locomotief werd een rit gedaan met o.m. een bezoek aan het verlaten station van Waterschei. Deze spoorlijn is prachtig gelegen te midden van een bos: nochtans is een gedeelte van de lijn bedreigd door de geplande aanleg van een "Light railway lijn".

BORGLOON: DE STOOMSTROOPFABRIEK BEWEEGT

De restauratieactiviteiten in en om de fabriek met moeilijk uitspreekbare naam (!) zijn gestart. De werken aan het industrieel monument dat de hoofdprijs won tijdens de voorbije "Monumentenstrijd" (500.000 €) schieten goed op. De werken dienden ook in 2008 te beginnen, om deze financiële steun effectief uitbetaald te krijgen, herinnert ons een stroopstoker. Eerst werd het plein rond de gebouwen aangelegd, vervolgens het dak (dat speciaal gebouwd is om de evacuatie van de stroopdampen te verzekeren). Volgende fase betreft de schouw. Een deel van de schoorsteen wordt heropgebouwd en op het oorspronkelijk niveau opgetrokken. Meer informatie o.m. in talrijke Belang van Limburg - afleveringen : 20/2/2007, 28/2/2008, 22/08/2008. Wordt vervolgd. Architect van de restauratie is Herman Van Meer van Hasselt

GENK: STUDIEDAG OVER VERZAMELEN IN BOKRIJK

Op vrijdag 14 november 2008 heeft in het Kasteel in het Openluchtmuseum van Bokrijk een studiedag plaats over "Verzamelen". Informatie : de Heer R. NOUWEN, 011/26.53.23.

HASSELTSE STOKERIJ IN DE KIJKER

Op 15 november om 13.30 u., 14.30 u., 15.30 u. en 16.30 u. stelt stokerij Claessens haar producten tentoon in het Nationaal Jenevermuseum. Inschrijving verplicht 011/23.98.60 of via mail : jenevermuseum@hasselt.be

WINTERSLAG: OVERHEID INVESTEERT IN RESTAURATIE MIJNERGOED

Vlaamse vice-minister-president Dirk VAN MECHELEN (Open VLD) heeft vandaag begin september jl. in Genk het subsidiebesluit van Onroerend Erfgoed Vlaanderen voor de stad Genk ondertekend. De stad Genk krijgt hiervoor een subsidie van 2.270.700 € voor de restauratie van de energiegebouwen in het voormalig mijngebouw ("C-mine") te Winterslag. Het geld zal worden gebruikt om deze energiegebouwen om te bouwen tot een theaterzaal en –café. Daarbij zullen de sporen uit het mijnverleden zoveel mogelijk behouden blijven. De minister wees erop dat de plannen bijdragen tot een versterking van de economische en culturele ontwikkeling van de regio.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

DENDERMONDE HERRIJZEND UIT ZIJN PUINEN 1914-1930

Dit is de titel van de nieuwste tentoonstelling in het Zwijvekemuseum, Nijverheidstraat 1 te Dendermonde. De expositie wordt georganiseerd in het kader van het project "Op stap naar Vrede". Er gaat o.m. veel aandacht naar de wederopbouw van bedrijven, van transport- en industriële installaties. Warm aanbevolen! Open tot 23 november 2008 (gratis !), elke werkdag 2-12 u. en 13-16 u, zondag 14-18 u.. Gesloten op zaterdag.

GENT: Sociaal drama bij de sluiting van de laatste UCO-fabriek

Een van de paradepaarden van de Gentse textielindustrie was de in 1919 gestichte UCO of Union Cottonière. Op het hoogtepunt werkten daar 10.000 mensen. Met de sluiting van de UCO-fabriek in de Gentse Maïsstraat, beslist op 19 september jl., komen bijna 400 werknemers op straat te staan en komt een einde aan de bijna 90-jarige geschiedenis van UCO te Gent.

Het voormalige modernistische UCO-kantoorgebouw (uit 1959) langs de Schelde aan de Sint-Lievenspoort (Ledeberg), één van de eerste hoogbouwcomplexen van Gent, was ooit de trots van het UCO-concern. In het penthouse van deze hoogbouw woonde en werkte ooit baron Braun en hij keek uit over “zijn” Gent. Maar dit gebouw werd, net als alle andere UCO-gebouwen reeds jaren geleden verkocht.

Van de Gentse textielindustrie, ooit “het Manchester van het vasteland” genoemd, is vandaag bijna niets overgebleven. Wat rest is DOMO te Zwijnaarde (het vroegere Fabelta) met 400 werknemers, maar ook daar is de toekomst onzeker, na het sluiten van de vinylafdeling eind augustus 2008 (150 afdankingen !). Verder rest MILLIKEN aan de Ham te Gent, gespecialiseerd in technische weefsels voor de auto- en vliegtuigindustrie (200 werknemers). Tenslotte is er ANNABEL (70 werknemers) aan de Industrieweg te Gent-Mariakerke, die meubelstoffen vervaardigt. Buiten deze drie bedrijven blijven nog enkele kleinere producenten onvermeld, die zeer specifieke textielproducten op de markt brengen. De ooit zo bloeiende industriële textielcultuur, de ruggengraat van het economische leven in Gent, is gebroken.

Wat rest is hier en daar het (zwaar gehavend) industrieel erfgoed van de textielindustrie, het immaterieel erfgoed in de herinnering van duizenden arbeiders en bedienden, en de textielmachines en textielcollecties in een aantal Gentse technische scholen en musea.

GENT: Een nieuw leven voor het Hulpstation – Tractiestation, Gebr. De Smetstraat (Rabotwijk)?

Tijdens OMD 2008 was er een zeer grote publieke opkomst voor dit monument van de Gentse elektriciteitsvoorziening. Het hulp- en tractiestation in de Rabotwijk (tussen Kwakkelstraat en Gebroeders De Smetstraat) werd in 1934 opgetrokken naar ontwerp van Jan-Albert DE BONDT (1888-1969) en was bedoeld als uitbreiding van de reeds bestaande elektrische centrale in de Bomastraat en het eerste “hulpstation” aan de Kattenberg. Het hulpstation is gekenmerkt door een krachtige, expressieve vormgeving, typisch voor de interbellumperiode in het algemeen en voor de sobere beton- en baksteenarchitectuur van architect DE BONDT in het bijzonder.

Het gebouw werd pas onlangs, in maart 2008 buiten bedrijf gesteld en de technische inboedel is nog nagenoeg compleet. Het integraal behoud ervan zal er een mogelijke herbestemming niet op vergemakkelijken. Heden (oktober 2008) is het gebouw deels eigendom van Eandis (het laagbouwgedeelte), terwijl een ander deel (het hoge werkhuis met rolbrug) eigendom is van de Stad Gent. Het is naar verluidt de bedoeling dat de stad zou overgaan tot de aankoop van het volledige gebouw en zou overwegen er een sociale of een sociaal-culturele functie in onder te brengen. Hierbij zijn de “Dienst Monumentenzorg” en de “Dienst Bouwprojecten” sterk betrokken.

GENT: Komende MIAT/ VIAT Lezingen en Tentoonstellingen

Zondag 26 oktober: **“De Rabotwijk en de teloorgang der textielnijverheid”** (Bart DE WILDE)

Zondag 30 november: **“Van bustehouder tot bra”** (Christel BOONE)

De lezingen starten om 10.30 u stipt in het MIAT (Museum voor Industriële Archeologie en Textiel) , Minnemeers 9 te Gent. Toegang 2,50 €. VIAT-leden: gratis toegang.

Tot 14 april 2009 loopt de tentoonstelling **“Lingerie zo zacht als zij”**, een cultuurhistorische, textieltechnische en hedendaagse kijk op ondergoed , onderkleding, lingerie dus...

Zie voor meer informatie de website www.miat.gent.be.

GENT: DE SCHOOL VAN TOEN: HISTORISCH ARCHIEF STEDELIJK ONDERWIJS

“De School van Toen” en het bijhorend archief vormen het geheugen van het onderwijs van de Stad Gent. Het museum en archief verzamelen vooral didactisch en pedagogisch studiemateriaal, in het bijzonder m.b.t. het basisonderwijs. Het museum is gevestigd in een typisch schoolgebouwtje “Ramen” uit 1901. Het schoolgebouw werd ontworpen door scholenbouwer Charles VAN RIJSSELBERGHE.

Adres : Klein Raamhof 8, 9000 Gent.

Open elke werkdag van 9 tot 12 uur en van 14 tot 16 uur.

Telefoon: 09/225.29.03. Website : www.gent.be/schoolvantoen.

Foto uit website

GENT: omgeving TECHNICUM in de kijker tijdens OMD 2008

De Technicumsite van de Universiteit Gent, gelegen aan de Sint-Pietersnieuwstraat 41, is indrukwekkend maar weinig bekend.

Tijdens Open Monumentendag poogde men dit goed te maken door een aantal belangrijke gebouwen open te stellen voor het groot publiek.

Het Technicum (heden Laboratorium Walter SOETE) werd gebouwd in 1937 op de funderingen van de spinnerij FEYERICK. Ontwerper was Jean-Norbert CLOQUET, die adviezen kreeg van Professor MAGNEL (1889-1955). In het verlengde ligt het “Laboratorium voor Hydraulica (1934-'36), ontworpen door J.-N. CLOQUET, met ingangspartij in Art Decostijl.

Het machinepark nodig voor de studie van de watercircuits is nog altijd in gebruik. Het achterliggend gebouw voor de verwarminginstallaties (en opvallende hoge ronde schoorsteen) werd in 2006 omgevormd tot studentenhuis de Thermanal, met als ontwerper arch. Firmin MEES.

TEMSE: OP STOAPEL, een nieuwsbrief over het erfgoed van BOEL

We hebben vroeger al bericht over de eerste pogingen van initiatiefnemer Lieven MUËSEN om dingen in beweging te zetten aangaande het erfgoed (in alle dimensies van dit begrip) van de scheepsbouw te Temse. Een Werkgroep hieromtrent, met de sprekende naam "OP STOAPEL" werd pas opgericht.

De eerste Nieuwsbrief bereikte ons in september jl.

Meer informatie: opstaepel@scarlet.be Tel.: 0486/89.76.85.

Bezoek ook de internetblog: <http://blog.seniorennet.be/boelwerk>

Foto uit website

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

HOEGAARDEN, EEN DORP MET EEN RIJK BROUWERIJERFGOED

De gemeente Hoegaarden stippelde een toeristische brouwroute uit die de redacteur zelf reeds uitgetest heeft per fiets. Een leerzame erfgoedwandeling met smaak wacht op u! De wandeling komt voorbij aan o.m. volgende plaatsen. Tegenover de kapittelkerk ligt het kapittelhuis. Daar vind men het Heem- en Biermuseum (met aanpalend restaurant én toeristische dienst). Even verder ligt het "Nieuwhuys" (hoek Tiensestraat en Ernest Ourystraat), het oudste huis van Hoegaarden met café en annex brouwerij, waar Jan DEWACHTER en Mieke DEBACKER Alpaïde brouwen. Een andere interessante halte is de voormalige Brouwerij LORIERS (Loriersstraat), waar tot 1972 de Hoegaardse Das werd gebrouwen. De brouwtoren wordt nu verbouwd voor het VT-4 programma "The Block". Mis uiteraard niet de opnieuw werkende "Brouwerij De Kluis" (na even weg geweest te zijn van een avontuur in het Waalse Jupille) en bezoek de tentoonstellingsruimte "Wit Gebrouw". Degusteer het Hoegaardse witbier in het aanpalende "Kouterhof". Meer informatie : Toeristische dienst, Houtmarkt 1, 3320 Hoegaarden. Tel. 016/76.78.43. Zie ook: www.gemeentehoegaarden.be

LEUVEN: MUSEUMBewaarplaats Leuven-Kessel-Lo: Het is een voor twaalf

Op het ogenblik van de redactie staat het Leuvens spoorwegmuseum aan de agenda van de Deelraad Cultuur Leuven. SIWE vzw, die hieraan participeert, wil hierover het volgende aan zijn leden meegeven.

Het terrein, zal volgens de plannen van de stad, na ontruiming en overdracht door de NMBS aan de stad, ingericht worden als parkeerterrein voor pendelaars. Da's één zaak. Het toekomstig lot van de waarlijk unieke collectie rollend erfgoed (en spoorwagematerieel) dat er is ondergebracht, is een andere zaak. Hiervoor ijvert reeds geruime tijd de in 1974 opgerichte "Werkgroep Spoorwegmuseum", met als een van de leden: Frans Trappers.

Foto collectie SIWE: Zicht op werktuigmachines in de draaijerij

Momenteel worden er twee mogelijkheden onderzocht in de deelraad:

Ofwel sloopt men het gebouw en laat men deze unieke collectie opgaan in een nieuw op te richten spoorwegmuseum te Schaarbeek of elders en moeten er duidelijke afspraken gemaakt worden met de NMBS.

Anderzijds liggen er ook argumenten op tafel om het huidige gebouwencomplex en de collectie in situ te behouden. Deze zijn:

1. Om een parkeerterrein te realiseren is de sloop van het complex niet echt noodzakelijk. Aan de Eén Meilaan ligt nog een groot terrein van de NMBS, dat hiervoor in aanmerking komt. De museumloods (Museumbewaarplaats) beslaat nauwelijks 10 % van die oppervlakte.
2. Bepaalde waardevolle installaties zijn vast verbonden en verankerd in de grond of vloer en kunnen niet of zeer moeilijk verplaatst worden. We vermelden hier slechts de Belgische unieke "wielendaler" onder spoor 10 tot en met 16, de betonnen schuilplaats uit Wererldoorlog II, de wielendraaibank, de waterzuilen, een dertigtal erg interessante en waardevolle werktuigmachines, waarvan verschillende origineel zijn en nog op hun oorspronkelijke plaats staan.
3. Er zijn verschillende oude voertuigen, op de eerste plaats de zestien stoomlocs, waarvan 10 grote baanlocs, die dank zij de inspanningen van het vroegere personeel, in situ behouden bleven. Dit rollend erfgoed heeft, naast een technische- en zeldzaamheidswaarde, ook een aanzienlijke emotionele waarde voor een representatief deel van de plaatselijke bevolking.
4. Bovendien werd in de loop van de voorbije jaren de collectie in de Museumbewaarplaats uitgebreid met (niet verankerde) toestellen uit andere diensten zoals van de vroegere Dienst Exploitatie, Baan, Elektriciteit en Seinwezen.

5. Aan de Centrale Werkplaatsen is een vrij banaal rechthoekig gebouw, opgebouwd in gewone rode bakstenen, beschermd als Monument, omdat er een grote oude weegbrug in staat. De Museumbewaarpplaats kan men, in vergelijking met het voorgaande, vanuit bouwhistorisch en bouwtypologisch opzicht zeker geen banaal gebouw noemen.

Wordt ongetwijfeld vervolgd.

LEUVEN: DE PLANNEN OMTRENT DE VAARTKOM

“NIEUWE STADSWIJK IN LEUVEN”, het is de titel van het zoveelste krantenbericht (De Zondag, 14/09/08) over wat het industrieel erfgoed van de Vaartkom te wachten staat.

Ik citeer : “Samen met een aantal private partners zal Leuven de volgende twintig jaar 40 hectare oude industriële buurt rond de Vaartkom ontwikkelen tot een nieuwe stadswijk met zo’n 2400 woonegelegenheden, maar ook kantoren en handelsruimte. Landmark wordt de omgevormde 54 oude silo’s tot woonblok. In de buurt Tweewaters aan de Dijle bouwen architecten Stéphane BEEL en Xaveer DE GEYTER een ecologische woonzone waar o.a. ondergrondse warmtekracht koppelingcentrales zouden kunnen komen. Op het Engels Plein komt een busstation en een nieuwe brug naar de Ring leidt de bussen rechtstreeks naar het Marie Artoisplein”.

Het klinkt allemaal zeer voorgekauwd en vrijblijvend. Wie het volume van de reusachtige mouterij van Artois al eens lijfelijk heeft gezien weet beter. Op OMD 2008 is men wel zo voorzichtig geweest deze ten dode opgeschreven industriële kathedraal niet toegankelijk te stellen voor bezoekers, zagezegd uit veiligheidsredenen ! Een paar zaken blijven behouden, zoals Den Horen en de Molens Van Orshoven (MVO). Daar is destijds bij de familie Van Doren (de eigenaars tot op heden, herfst 2008) sterk op aangedrongen door SIWE, met succes overigens ! De bescherming kwam niet te vroeg. Bij de komende verbouwingen van de MVO, waarop we een andere keer dieper zullen ingaan, zullen alle huurders en gebruikers, inclusief SIWE, , tijdelijk of definitief moeten verhuizen, zoveel is duidelijk. En waar vindt je 400 à 500 m² aan een redelijke prijs en ook in een evenwaardig industrieel archeologisch kader in of buiten Leuven ? <http://www.tweewaters.be>

BEWONERS VAN MONUMENT VAN LEUVENSE WOONCULTUUR VOELEN ZICH BEDREIGD

De bewoners van de huisjes aan het pleintje (of beluik) palend aan de Vanden Tymplestraat in Leuven-centrum vrezen voor een vermindering van de woonkwaliteit van hun buurt door een op til staand groot nieuwbouwproject. De huisjes werden destijds gebouwd voor de werknemers van “Bonte-Ateliers”, een bedrijf dat vlakbij gelegen is en eveneens door de geplande nieuwbouw bedreigd. De bewoners (waaronder de families Meyer Schröder en Jeuris-Wyns) contacteerden o.m. Het Leuvens Historisch Genootschap over dit dossier. Wordt vervolgd.

SINT-KATELIJNE-WAVER : PATATTENTRAMS, SALAAD-SYNDICAAT EN KOOLSERRES

Bovenstaande titel (na het dubbele punt) is een ondertitel van de weergaloos interessante, veelzijdige en prachtig vormgegeven erfgoedgids door ADRIAENSSENS Ivo, BAECK Mario, CAELEN Carel, e.a, getiteld “Gebouwd op rijke cultuurgrond. Sint-Katelijne-Waver. Onze-Lieve-Vrouw-Waver”. Deze gids werd in 2006 uitgegeven door Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen & Toerisme Sint-Katelijne-Waver. De industrialisatie van de landbouw en de groenteteelt vormen slechts één van de behandelde aspecten. De gids vermeldt tal van opengestelde erfgoedsites en bezoekerscentra, die op een duidelijke kaart worden weergegeven. Kortom: een hebbeding ! Voor meer informatie, surf o.m. naar www.tgrom.be, www.roosendael.be, www.erfneem.be en www.skw.be. (P.V.)

Poorthuis

Foto uit website www.skw.be

TERVUREN & OMGEVING: VOOR HET BEHOUD VAN DE LAATSTE SERRES IN DE DRUIVENSTREEK

Druivenserres mogen niet verdwijnen uit het landschap. De Vlaamse tafeldruif heeft dan wel een Europees label bemachtigd, maar dat belet niet dat de sector het voorbije decennium verder gekrompen is als gevolg van de hoge productiekosten.

Bruno EULAERTS, burgemeester van Tervuren, wil inspanningen leveren om te voorkomen dat de druivenserres helemaal uit het plaatselijke landschap verdwijnen. “In 1960 waren er niet minder dan 35.000 druivenserres in onze streek. Die glasteeltbedrijven hebben gestalte gegeven aan het authentieke karakter van Tervuren, Hoeilaart en Overijse” zegt EULAERTS, die met pijn in het hart moet vaststellen dat het aantal serres gedaald is tot minder dan 500”. Ondanks de hoge productiekosten door de dure energieprijzen, zal de druiventeelt echter nooit helemaal verdwijnen als wij inspanningen leveren om onze druiven te promoten (...) Wij moeten het Europese kwaliteitslabel onder de aandacht brengen. Ik meen ook dat het gemeentebestuur van Tervuren moet onderzoeken hoe en waar een aantal serres gevrijwaard kunnen worden van afbraak of eventueel heraangelegd kunnen worden aan de Duisburgse dorpskern”. Tot zover een fragment uit een krantenartikel uit Het Laatste Nieuws / Het Nieuwsblad, met dank aan VILT vzw.

Foto uit website <http://www.dijleland.be/streekproducten.php>

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

BRUGGE: WOONCULTUUR, VOLKSCULTUUR, INDUSTRIËLE CULTUUR...

De geschiedenis van het bouwen en wonen heeft uiteraard raakvlakken met het werkveld van SIWE. Daarom uw aandacht voor het werk van vzw Bouwhistorie (www.bouwhistorie.org) die op 28/11 ek. een colloquium “Stads- en huizengeschiedenis” organiseert te Brugge. Aanleiding is “15 jaar Levend Archief Brugge”. Meer informatie op de opgegeven webstek.

BRUGGE: LUMINA DOMESTICA, een bezoek meer dan waard

Foto's uit website

Met de ambitieuze titel (op de museumfolder) “400.000 jaar lampenlicht” nodigt Lumina Domestica ons uit voor een bezoek. De collectie huist in hetzelfde pand als het Brugse Chocolademuseum. Adres: Wijnzakstraat 2 (Sint-Jansplein) 8000 Brugge. Toegang dagelijks van 10 tot 17 uur. Gesloten 24 en 25/12, 31/12, 01/01, 07-18/01. Tel.: 050/61.22.37. Website: www.luminadomestica.be

DE PANNE: Het Tramdepot van de Lijn opende even zijn deuren

Tijdens OMD 2008 (14/09 jl.) kon in De Panne (Loskaai 15) de tramstelplaats van De Lijn bezocht worden. Het depot uit 1936, opgetrokken in art decostijl, werd in 1957 met behoud van het middenspoor omgebouwd tot busstation. Het herbergt heden een deel van het rollend erfgoed van De Lijn. Eerder dit jaar werd META opgericht, een koepelorganisatie voor erfgoed van tram- en autobusvervoer in Vlaanderen. De organisatie wil o.m. de depotwerking in haar werkveld optimaliseren. Zie ook onze berichtgeving over META in de vorige Nieuwsbrief (Rubriek "Vlaanderen algemeen").

IEPER: DE VEEMARKT IS NIET MEER...

Eerder op het jaar werd in een snel tempo de Veemarkt gesloopt. Het was een zeer markant naoorlogs gebouw, ontworpen door architect Stefaan GRIMMELPREZ en opgetrokken in 1966-1967. Ieper is een laat-modernistisch monument armer. Helaas, want alleen zorg dragen voor de wederopbouwarchitectuur uit het interbellum is zoveel als aan een soort van geschiedenisvervalsing doen.

OOSTENDE: "Eindbestemming Harstad ?" te Raversijde

Spoed u om tot 11 november 2008 in domein Raversijde een interessante tentoonstelling te bezoeken "Eindbestemming Harstad?", handelend over de "Belgica", het beroemde onderzoeksschip waarmee het team van Adrien de Gerlache eind 19^{de}

eeuw naar Antarctica reisde en noodgedwongen overwinterde !

www.steenschuit.be/tentoonstelling_eindbestemm.html

Foto uit http://www.lmb-bzb.be/index_files/News14.htm

OOSTENDE: Het Motorenmuseum te Oudenburg in de kijker

Fotos uit website

Het MOTORENMUSEUM JOHAN SCHAEVERBEKE omvat een honderdtal motorfietsen, scooters en bromfietsen. Ze dateren van 1914 tot 1978. De collectie is ondergebracht in motorcycle loft hotel "Groenendijk", Groenedijkstraat 5a te Oudenburg (Oostende). Toegang elke zaterdag 10-12u, zondag 14-17u en na afspraak. Meer informatie Telefoon : 050/59.90.56, Web: www.grd.be. E-mail : johan.scaeverbeke@versateladsl.be.

ZEEBRUGGE: OUDSTE WINDMOLENS VAN BELGIË WORDEN VERKOCHT EN VERVANGEN

Deze titel uit De Morgen van 19/08 jl. zaaide even verwarring. Het betreft voor alle duidelijkheid geen traditionele windmolens maar de 24 oudste WINDTURBINES van ons land, in 1986 geplaatst op de oostelijke havendam te Zeebrugge. Deze worden nu vervangen door 14 krachtiger exemplaren (met as-hoogte van 65 meter, rotor-diameter van 52 meter en met een capaciteit van 850 kW per turbine). Het groene stroom bedrijf "ASPIRAVI" zal vanaf maart 2009 een 8500-tal gezinnen van stroom voorzien. Naar verluidt worden de "oude" windturbines verkocht om elders een nieuw leven te beginnen. ASPIRAVI exploiteert vandaag meer dan 60 windturbines in België en bezit 21% van het geïnstalleerde vermogen aan windenergie in België.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

EEN EXCLUSIEF GELEID BEZOEK AAN DE IJSKELDERS VAN DE VUB

De ijskelders die eigendom zijn van de VUB (Vrije Universiteit Brussel) vormen een typische getuige van de 19de eeuwse schaalvergroting inzake het bewaren van ijs en het vervaardigen van ijs. Pas in 1980 werden de ijskelders, gelegen nabij de Generaal Jacqueslaan (op een boogscheut van de VUB-gebouwen) ontdekt en een tijd later aangekocht

Foto uit website

www.vub.ac.be/cultuur/Ijskelders.html

door de VUB. Prof. Jeanine LAMBRECHTS ijverde voor de bescherming en de restauratie van de ijskelders en leidt u op 12 december 2008 om 12.30 uur zelf rond. Prijs 3,00 €. Vooraf inschrijven is verplicht. Contacteer voor inschrijving en meer informatie over deze activiteit (met codenummer 224) de organisatoren: “Gemeenschapscentrum De Maalbeek” (telefoon 02/734.84.43) en “Gemeenschapscentrum Elzenhof” (telefoon 02/648.20.30)

<http://demaalbeek.vgc.be>, demaalbeek@vgc.be

<http://elzenhof.vgc.be>, elzenhof@vgc.be.

Bezoek “WIELS” in de BROUWERIJ WIELEMANS te VORST

We hebben in onze Nieuwsbrieven bericht over de restauratie van de grootste voormalige brouwerij in het Brusselse. Intussen draaien de culturele activiteiten van Wiels – Centrum voor Hedendaagse Kunst op kruissnelheid. Het is onmogelijk om in detail op het programma in te gaan (zie www.wiels.org) maar een bezoek aan dit industrieel gebouw is steeds een bijzondere ervaring. Voor rondleidingen, vraag die aan via welcome@wiels.org. Adres van “WIELS”: Van Volxemlaan 354, 1190 Vorst. Telefoon: 02/347.30.33.

Brouwerij CANTILLON, levend monument van de GEUZE-LAMBIK

Om bij het brouwerijerfgoed te blijven: de brouwerij Cantillon is de laatste authentieke geuzebrouwerij binnen de grenzen van het Brusselse Gewest. Tijdens uw bezoek vertelt de gids (vaak een lid van de brouwersfamilie zelf !) u

Foto uit website

alles over het brouwen van geuze-lambik, het mysterieuze, spontaan gegiste brouwsel. Het kader van deze 19de eeuwse brouwerij (nabij de futuristische nieuwe kantoren aan het Zuidstation !) is uniek en het mag een wonder heten dat dit familiebedrijf in deze tijd van schaalvergroting verder brouwt volgens eeuwenoude recepten. Adres : Gheudestraat 56, 1070 Brussel. Tel.: 02/521.49.28, www.cantillon.be / info@cantillon.be. Toegankelijk van maandag tot vrijdag 9 tot 17 uur en op zaterdag 10 tot 17 uur.

Het SCHAARBEEKSE BIERMUSEUM: nog nooit bezocht ?

Foto uit Website

De vzw Schaarbeeks Biermuseum werd opgericht in 1993. Claude PAULET, Schepen van Openbare Werken had reeds langer het idee voor de oprichting van een biermuseum, maar vanaf 1993 begon de kernverzameling snel te groeien.

De nadruk van dit sympatiek en pretentieloos initiatief ligt op de plaatselijke brouwerijen en Brusselse brouwtradities.

Adres : Louis Bertrandlaan 33-35, 1030 Schaarbeek.

Toegang op woens- en zaterdag 14-18 u en na afspraak.

Telefoon: 02/241.56.70 (museum), 02/216.59.70 (Dhr. Masure).

Prijs: 3 € p.p., inclusief een exclusieve degustatie !

[http://users.telenet.be/op.cafe/online/adressen/Brussel Schaarbeek Schaarbeeks Biermuseum.htm](http://users.telenet.be/op.cafe/online/adressen/Brussel_Schaarbeek_Schaarbeeks_Biermuseum.htm)

<http://users.skynet.be/museedelabiere>

SUGGESTIEVE TITELS OMTRENT DE POTENTIES VAN DE VERLOEDERDE KANAALZONE

“De aars van de stad” en “Een weggerot gebit, dat schreeuwt om een volledige rij implantaten”. Het zijn titels van een bijdrage in Brussel Deze Week van 4/09 jl. (nr. 1146, p. 4) over de kanaalzone, die “schreeuwt om een gedurfd globaal project”. “Erfgoedpetitie op laatste benen” is de titel van een andere bijdrage in dezelfde krant (p. 5). Deze laatste bijdrage over de aan de gang zijnde sloopwerken van het Delhaize-depot en –kantoor aan de Akenkaai (versierd met grafitto’s van de bekende art nouveau architect Paul CAUCHIE) bevestigt het gebrek aan politieke moed van de Brusselse overheid om wat waardevol is te bewaren en te integreren. Ook de toekomst van de unieke Citroën-garage (architecten A. DUMONT, M. VAN GOETHEM, M. RAVAZE), een industrieel topstuk van de interbellumbouwkunst in Brussel) is voorsnog onzeker. Gelukkig werd daar niet ver vandaan het “Blauw Huizeke” aan de Antwerpsesteenweg, herinnerend aan de eerste spoorweglijn van het Europese vasteland, gered. Het gevolg van een lange actiecampagne gevoerd door diverse verenigingen, waaronder “Pétitions-Patrimoine” en “Brusselabriek”.

EEN TENTOONSTELLING OVER MAROKKAANSE MIJNARBEID IN LA FONDERIE

De tentoonstelling presenteert de indrukwekkende en ontroerende foto’s van Charles HENNEGHIE (geboren in het Waalse dorp Frasnes-lez-Buissenal in 1935), een geneesheer en fotograaf die van 1962 tot 1970 ontelbare foto’s maakte in de omgeving van Oujda. Hij bracht het zware werk van mijnwerkers in beeld. Momenteel woont de fotograaf in Bergen (rue d’Egmont 3, b.50, 7000 Mons, tel. 065/56.84.31, email: henneghien.photo@skynet.be).

Hoefte het gezegd te worden dat destijds de werkomstandigheden in de steenkool- en kopermijnen in deze uithoeken van Marokko, levensgevaarlijk en extreem moeizaam waren? Met de expositie “Onder de palmbomen de mijn. Marokko 1962-1970” wil La Fonderie de talrijke Marokkanen in de buurt, afkomstig uit deze mijnstreek, over de spreekwoordelijke drempel van het “museum” halen. Bovendien is Sint-Jans-Molenbeek (waar La Fonderie gelegen is) sinds 2002 de partnerstad van de stad Oujda. Men hoopt ook langs die weg de

banden tussen beiden landen en hun cultuurgemeenschappen aan te halen.

Praktisch : De expositie loopt van 2 oktober tot 7 december 2008 in La Fonderie, Ransfortstraat 27, 1080 Brussel. Toegang : 1 €. Surf ook naar www.lafonderie.be

LA FONDERIE EN HET WERK VAN JEF LAMBEAUX

Jef LAMBEAUX (1852-1908) behoort tot de belangrijkste beeldhouwers uit de 19de eeuw in Europa. Deze Belgische kunstenaar liet talrijke van zijn creaties gieten in de brongsieterij “La Compagnie des Bronzes”, de site waar heden La Fonderie gevestigd is. In het Gemeentehuis van Sint-Gillis loopt van 27/11 tot 20/12/2008 een tentoonstelling over zijn werk. Alle informatie bij jroussel@stgilles.irisnet.be

DE LIJDENSWEG VAN DE VERBRANDE MOLEN TE SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE

Foto www.molenechos.org/molen.php?AdvSearch=939

De houten windmolen van St.-Lambrechts-Woluwe was in de jaren 1960 een schenking van de vroegere eigenaar aan de gemeente. Oorspronkelijk bevond zich de 18de eeuwse molen nabij Doornik waar hij afbrandde (vandaar de naam “Moulin Brûlé”) en heropgebouwd werd. Sinds zijn verblijf in Brussel kende het gevaarte een hele lijdensweg. De molen brandde grotendeels af in 1980. Acht jaar later werd de restauratie en heropbouw voltooid. Af en toe zijn er sindsdien demonstraties. Marie-Eve VANMECHELEN van de gemeentelijke patrimoniumdienst droomt van meer dynamiek en allerlei educatieve programma's en randactiviteiten omtrent de molen.

“BRUXELLESFABRIQUES/BRUSSELFABRIEK”, een nieuwe vereniging omtrent “sociaal en industrieel patrimonium”

We ontvingen op 25/08 jl. een bericht van een kersverse vereniging, een soort van beginselverklaring, waarbij een groep van diverse geïnteresseerden meer wil doen voor de behartiging van het Brusselse industrieel erfgoed en wat ermee verband houdt, niet in het minst de sociale geschiedenis van de arbeid. Trekker van het gebeuren is G. VANDERHULST, recentelijk zeer actief in allerlei beschermingsdossiers (het bareelwachtershuisje te Schaarbeek -cfr. vorige SIWE-NIEUWSBRIEF- de erfgoed-onvriendelijke inrichtingsplannen voor de Havenlaan met haar origineel wegdek in kasseistenen en haar hoogstammige bomenrijen, enzovoort). G. VANDERHULST is overigens sinds vele jaren actief in de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor meer informatie, contacteer Guido VANDERHULST, E-mail gvanderhulst@skynet.be, GSM: 0478/77.96.21 / 0477/25.09.61. Postadres: Kolomstraat 30 1080 Sint-Jans-Molenbeek.

TABAKFABRICAGE IN BEELD GEBRACHT DOOR MEUNIER

Tot 4 januari 2009 kan u terecht in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België (Regentschapsstraat “ te 1000 Brussel) voor een kleine maar zeer bijzondere tentoonstelling over de “Andalusische periode” (1882-1883) van Constantin MEUNIER (1831-1905). Een van de zalen is volledig gewijd aan de verwerking van de tabak in de grote tabakfabriek te Sevilla, heden overigens nog steeds bestand en onderdak biedend aan de plaatselijke universiteit. Dit laatste vernamen wij van Spaanse bezoekers, die in gesprek raakten met een delegatie van SIWE in het Brusselse museum. Warm aanbevolen. Toegang van dinsdag tot zondag van 10 tot 17 uur.

BRUSSELSE HAVEN HOUDT CRUISES VER UIT DE STAD

De voorbereidingswerken voor de nieuwe passagiersterminal voor havenbezoeken en pendelscheepvaart naar het centrum van Brussel liepen vertraging op. Toch belooft de Havenbestuur van Brussel beterschap en “dat de terminal tegen eind 2010 af zou moeten zijn”. Het Havenbestuur heeft tot op heden het belang van de “economische” scheepvaart steeds de toeristische toervaart voorrang gegeven. Maar hierin komt wellicht bij de uitvoering van het dossier “passagiersterminal” verandering. Wordt zeker vervolgd.

Meer informatie vindt men alvast in Brussel Deze Week, nr. 1145 (2008, week 35, p. 1).

TENTOONSTELLING “IN DE INTIMITEIT VAN 58. HET DAGELIJKS LEVEN VAN DE BRUSSELAARS”

Deze prachtige en goed gedocumenteerde tentoonstelling kan u nog tot 24/12/2008 in het Archief van de Stad Brussel (Huidevettersstraat 65, 1000 Brussel) bezoeken.

In de jaren 1950 verdwenen de laatste sporen van de ontberingen die de oorlog had meegebracht. Net als de rest van Europa maakte België de overgang naar een consumptiemaatschappij. De technologische vooruitgang kwam overgewaaid uit de VS. Deze leidde tot een ware revolutie in het gezinsleven. De expositie is samengesteld uit talrijke unieke documenten uit het stadsarchief Brussel en aangevuld met voorwerpen uit private verzamelingen. Het kader is uniek: een stoffenmagazijn in de Marollenwijk, ooit in handen van de familie Wauquez, textielhandelaars die ook in de Zandstraat door Victor Horta een warenhuis (heden Belgisch Museum van het Beeldverhaal / Stripmuseum) lieten ontwerpen en bouwen...

PRAKTISCH: Toegang is gratis. Open op weekdays (8 tot 16 uur) en 's zondags van 11 tot 17 uur. Meer info : www.brussels-expo58.be.

EEN NIEUW MUSEUM OVER VOEDING VROEGER EN NU TE BRUSSEL

Foto uit web, oude toestand

Eindelijk ! Op 19 september jl. opende het fonkelnieuwe en lang verwachte “BRUSSELS MUSEUM VAN DE MOLEN EN DE VOEDING” te Evere zijn deuren voor het publiek. Het is gevestigd in een 19de eeuwse stenen windmolen (1841) en aanpalend gebouw, een industriële graanmaalterij en specerijenmaalterij “O. Tausig” (in werking tot 1990). De gebouwen werden gerestaureerd door het Brussels Gewest (1,3 miljoen Euro). Het woonhuis van de vroegere molenaars en aanpalende arbeidershuizen vlakbij worden binnenkort aangepakt door de gemeente Evere. Er is veel te zien en te lezen over de ontwikkeling van maaltechnieken, de drijfkracht van molens van wind, water, stoomkracht en elektriciteit tot atoomkracht en zonne-energie. Warm aanbevolen en dus: allen daarheen !

Adres: Windmolenstraat 21 en Lindestraat 189 te 1140 Evere.

Telefoon: 02/245.37.79, www.molenevere.be.

Open: dinsdag 13 tot 19 u. en woensdag tot zondag van 13 tot 17 u..

“BRASS”, de nieuwe buur van “KUNSTENCENTRUM WIELS” in de genoveerde Brouwerij WIELEMANS-CEUPPENS te VORST

In BRASS staat multimedia centraal, met op het gelijkvloers een radiostudio en cyberlounge, en op de verdieping de Nederlandstalige gemeentebibliotheek, geleid door Leen GYSELINCK.

BRASS is ondergebracht in een beschermd machine- en brouwzaal van de voormalige brouwerij Wielemans-Ceuppens, in 1903, opgetrokken in een aan de Art Nouveau getinte stijl, en onder handen genomen door architecte Sylvie MAZARAKY

Daarmee is het oudste deel van de brouwerij (uit 1879), het gebouw een eindje verder en rechts van BRASS gelegen, waarin het oude geveltympanon van de “ALSK” verwerkt is, nog steeds niet gerestaureerd. Maar deze renovatie gebeurt zeker in een volgende fase en private investeerders toonden reeds interesse om hier horeca, kantoren en zelfs een bioscoop in te realiseren. Wordt vervolgd! Meer informatie in “Brussel deze Week”, nr. 1150, 2/10/2008, p. 9

MODELWIJK HEIZEL IS 50 JAAR OUD EN WORDT GEHERPROFILEERD

Het ontwerp van de Modelwijk (“Cité Modèle”) aan de Heizel te Laken danken we vooral aan de Antwerpenaar Renaat BRAEM die hier op 17 hectaren van sociaal (en in het groen ingeplant) woonparadijs wou realiseren, geïsoleerd van de drukte en chaos van de stedelijke omgeving. Hij voorzag zowel hoogbouw als laagbouw. De bouw gebeurde in fasen vanaf 1956 tot in het begin van de jaren 1970. In de komende jaren worden heel wat “blokken” en appartementen grondig gerenoveerd door architect Philémon WACHTELAER, werkend in opdracht van “De Lakense Haard”. Er komt ook een nieuwbouw met bijkomende woningen. Meer informatie op www.lakensehaard.be

CAFE- & KERMISORGELS VAN verzamelaar J. GHYSELS TENTOONGESTELD

Tot 8 maart 2009 kan u in het Jubelparkmuseum (KMKMG), Jubelpark 10, 1000 Brussel de unieke orgelcollectie bewonderen (en beluisteren!) van “Jef” Ghysels en zijn echtgenote Jeannine Ghysels-Picalausa : straat- en spiegelzaalorgels, cilinder- en carouselorgels, maar ook mechanische piano’s en andere muziekinstrumenten.

Foto Mortierorgel 1905 uit websiite

Een deel van de topstukken uit deze belangrijke collectie werd onlangs door de Vlaamse overheid (in het kader van het Topstukkendecreet) aangekocht. De orgels van het merk Decap, Eusèbe Fasano, Pierre Eich, Etienne Galba of Gröseling schitterden vooral in de dolle jaren twintig en dertig van vorige eeuw. Vanaf de jaren 1950 kregen zij de concurrentie van de uit de V.S. ingevoerde jukeboxen en verdwenen zij snel uit de meeste cafés en danszalen. De collectie Ghysels is bezoekbaar van dinsdag tot vrijdag van 9.30 tot 17 uur en 's weekends van 10 tot 17 uur. De orgels worden gedemonstreerd van 14 tot 16 uur.

Meer info op www.kmkg.be (zie ook “Brussel Deze Week”, 9 oktober jl., blz. 10). Warm aanbevolen !

WALLONIË

TERRILS, BAKENS IN HET WAALSE LANDSCHAP

Foto uit website

Terrils of steenbergens vormen de meest monumentale overblijfselen van het delven van

steenkool, een industriële activiteit die in het zuiden van ons land in het jaar 1984 definitief geschiedenis werd. In Wallonië zijn diverse verenigingen actief rond dit industrieel landschappelijk erfgoed. Surf voor meer informatie naar www.terrils.be (E-mail : contact@terrils.be)

EEN NIEUWE DOCUMENTAIRE OVER TERRILS

Op 21 september jl. werd op de RTBF-zender 'La Une' de documentaire "La cordillère noire" gepresenteerd. Een film (58 minuten) over Waalse terrils. Scenario en regie zijn van Bernard GILLAIN, Productie : Imagine (Jambes). Meer informatie: <http://www.iprod.be> / iprod@skynet.be

DE DIGITALE NIEUWSBRIEF VAN PIWB

In augustus lazen we de 2de aflevering van de PIWB-Newsletter (Patrimoine Industriel Wallonie Bruxelles). Wilt u die ook lezen? Surf naar www.patrimoineindustriel.be en verneem meer over wat in Wallonië en Brussel gebeurt. De informatie over Brussel is complementair met deze van de SIWE-Nieuwsbrief. E-mail: info@patrimoineindustriel.be.

CENTRE DE CULTURE SCIENTIFIQUE TE CHARLEROI ONTPLOOIT DRUK JAARPROGRAMMA 2009

Over het «CCS» (ressortierend onder de ULB – Université Libre de Bruxelles) hebben we reeds herhaaldelijk bericht in vroegere SIWE-

Nieuwsbrieven. In dit didactisch georiënteerd wetenschapscentrum is steeds van alles te beleven: tentoonstellingen, thematische vormingsweken enzovoort, zie website www.ulb.ac.be/ccs.

We vermelden in het bijzonder de nog tot 21 december lopende expositie “DES PLANTES VENUES D’AILLEURS” (warm aanbevolen, alles over aardappelen, cacao, ananas, tomaten, zonnebloemen, maniok, katoen, aardnoten, maïs, tabak en andere!) en ook de veelbelovende tentoonstelling “ALLÔ ? .. LA PHYSIQUE ?”, die plaats zal vinden van 15/01/2009 tot 26/01/2009.

PRAKTISCH (en ter herinnering): Het “CCS” is gelegen in de zuidelijke periferie van Charleroi, namelijk in de “Campus de Parentville”, rue de Villers 227, 6010 Charleroi. Tel.: 071/6000.300. Toegang van maandag tot vrijdag 9.30-17.30 u, zondag 10.00-18.00 u. Gesloten op zaterdag. Toegangs prijs 4 €, wie korting geniet betaalt 0 à 3 €.

INTERNATIONAAL NIEUWS

(algemeen & alfabetisch per land)

Zie voor een ruim aanbod aan internationaal nieuws ook de website van TICCIH op www.mnactec.com/ticcih/news.htm

EEN DVD OVER EUROPEES MIJNBOUWERFGOED

Foto's uit <http://www.bergbaumuseum.de>

In het kader van “Culture 2000” werd een onderzoek gerealiseerd over mijnbouwerfgoed in Europa. Het onderzoeksproject met de naam “MINEU” resulteerde onder meer in de realisatie van een DVD, met presentatie van aspecten van het mijnbouwerfgoed in de landen die aan het project deelnamen, nl. Spanje (mijnbouwerfgoed van La Union, nabij Cartagena), Slowakije (mijnbouw te Pezinok), Italië (mijnbouwerfgoed te Formignano nabij Cesena en in de “Giffoni Valle Piana” nabij Salerno) en Duitsland (Ruhrgebied). Voor meer informatie, surf naar www.mineu.org.

D E N E M A R K E N

CONGRES “INCREDIBLE INDUSTRIE”

“Incredible Industry, Preserving the Evidence of Industrial Society” is de welluidende titel van het congres in 2009, georganiseerd door de Deense tak van “The Nordic Association of Curators”. Alle informatie op: www.kongres09.nkf-dk.

D U I T S L A N D

XIV^{de} TICCIH-CONGRES: 30 aug. - 5 sept. 2009 in FREIBERG

Op www.ticcih2009.de vindt men alle informatie over het volgend plenair congres van TICCIH (The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage). Het heeft plaats in de Saksische mijnstad Freiberg van 30/8 tot en met 5/09/2009 en het congres heeft als hoofdthema “INDUSTRIEEL ERFGOED, ECOLOGIE & ECONOMIE”. Deadline voor “papers”, “posters”, “sectie-presentaties” e.d. is 30 november 2008. Email : info@ticcih2009.de of nog : helmuth.albrecht@iwtg.tu-freiberg.de. Opgelet: dit laatste is het persoonlijk emailadres van Prof. Dr. Albrecht, voorzitter van het XIV^{de} ICCIH). FAX : 03731/39.28.32. Er worden zeer interessante post-congres toers voorzien in Saksen (3 à 4 dagen) en in het nabijgelegen Polen (4 dagen) en ook nog in Tsjechië (4dagen)! Zeer warm aanbevolen !

PEENEMÜNDE MUSEUM ALS TREKPLEISTER VOOR OORLOGSTOERISME

Op het eiland Usedom in de Duitse Oostzee neemt de natuur langzaam weer bezit van de plek waar de nazi's hun raketten uittestten. De V2 van Wernher von Braun (die op het eerste zicht erg lijkt op de raket uit het stripalbum "Kuifje naar de maan") trekt te Peenemünde intussen jaarlijks meer dan 250.000 toeristen en ook het reusachtige voormalig nazivakantiepark Prora (of "Kraft durch Freude") op het buureiland Rügen, een andere plek met een pijnlijk verleden, is erg "populair". Voor meer informatie bestaan een hele serie goede websites, o.m. :

Foto uit website

www.peenemuende.de (over het historisch-technisch informatiecentrum van het Peenemünde-Museum),

www.dokumentationszentrum-prora.de, www.prora-zentrum.de.

HET "DEUTSCHES TECHNIKMUSEUM" TE BERLIJN VIERT ZIJN 25ste VERJAARDAG

We hebben reeds herhaaldelijk in superlatieven geschreven over het "Deutsches Technikmuseum" te Berlijn. Het museum illustreert zowat alle gebieden van de ontwikkeling van de techniek, in het bijzonder de ontwikkeling van de verschillende vervoerssystemen. Deze zomer bezochten wij nog de prachtige tentoonstellingen "Max Planck" en "Mens en Auto" maar die lopen op hun einde. Op 6 november 2008 opent de expositie "MATHEMA", een groots overzicht over de invloed van de wiskunde en haar interactie met natuur en cultuur (toegankelijk tot 2 augustus 2009). Veel informatie vindt men op www.museumsjournal.de.

Praktisch : Deutsches Technikmuseum Berlin, Trebbiner Strasse 9, 10963 Berlijn. Toegang: dinsdag-vrijdag 9 tot 17.30 uur, 's weekeinds 10 tot 18 uur.

FINLAND

GROOTS COLLOQUIUM INDUSTRIEEL EN TECHNOLOGISCH ERFGOED IN 2010

In de Finse industriestad Tampere (waar één van de meest merkwaardige musea staat inzake industrieel erfgoed) vindt in 2010 een colloquium plaats, waardij TICCIH en ICOTEH de handen in elkaar slaan. Locatie ervan is het Museumcentrum Vapriikki.

Zie: www.tampere.fi/vapriikki/index/html.

Informatie: Helmut.H.Albrecht@iwtg.tu-freiberg.de

FRANKRIJK

HERFSTCOLLOQUIUM IN HET MIJNMUSEUM TE LEWARDE

Op 13, 14 en 15 november 2008 gaat in het Centre Historique Minier te Lewarde (nabij Douai) een colloquium door “Les paysages de la mine, un patrimoine contesté”. Alle informatie is te vinden via de nieuwsbrief van Cilac, mail web_cilac@cilac.com. Surf ook naar www.chm.lewarde.com.

BOEIENDE WEBSITE OVER IJZERMIJNEN IN LORREINEN

Een buitengewone website over de ijzermijnen van Neufchef, Aumetz e.a. is www.musee-minedefer-lorraine.com. De webstek bevat onder meer een video met virtueel bezoek aan mijngalerijen en aan de expositieruimten van het Mijnmuseum te Aumetz, een “boutique” met overvloed aan thematische publicaties, boeiend audiovisueel materiaal. Industrie cultuur puur !

NIEUWS VAN HET “AHICF”

De «Association pour l’Histoire des Chemins de Fer de France», gevestigd rue du Château-Landon 9 te 75010 Parijs (0033(0)1/58.20.51.01 heeft een nieuw e-mailadres en website, namelijk : contact@ahicf.com / www.ahicf.com. Het voorlopig nog bruikbare adres (ahicf@club-internet) vervalt definitief op 31/12/08.

GROOT-BRITANNIË

BEZOEK DE GROOTSTE NOG WERKENDE STOOMMACHINE

In het zuidwesten van Londen is het pompstation “Kempton Park Water Works” gesitueerd op volgend adres: Snakey Lane, Hanworth, Middlesex, TW 13 6XH. Een fraaie flyer vermeld: Vanaf 1928 (jaar van de oplevering en ingebruikstelling) tot 1980 pompte een dubbele triple-expansie stoommachine 19 miljoen gallons drinkwater”.

De machine (1008 pk, meer dan 800 ton zwaar) wordt op geregelde tijdstippen gedemonstreerd voor het publiek, dat overigens buiten de stoomdagen ook welkom is. Alle informatie over toegangsvoorwaarden op volgende website: www.kemptonsteam.org.

Tel.: 01932/765328 .

Foto uit website

SIS 25 TE OXFORD

Op 19 augustus jl. opende in het Science Museum te Oxford (Universiteit Oxford) een tentoonstelling om de 25ste verjaardag te vieren van “Scientific Instrument Society”. De tentoonstelling bracht voorwerpen samen uit de vaste collectie en de museumreserve maar ook van allerhande bestuursleden en private verzamelaars. (Met dank aan K.H.).

THE ROYAL SOCIETY 350 JAAR OUD

Deze respectabele Britse instelling is erg actief op het gebied van de wetenschappelijke cultuur en erfgoed. Adres : Carlton House Terrace 6-9, London SW1Y 5AG. Meer info : <http://royalsociety.org>

INDUSTRIAL DESIGN UIT DE KOUDE OORLOG IN V&A TE LONDEN

In het Londense V&A (Victoria & Albert Museum) kan men tot 11 januari 2009 terecht voor de opzienbarende tentoonstelling “Cold War Design 1945-1970”. De expo toont parallellen en verschillen tussen de vormgeving in enerzijds de vroegere Sovjetunie, de DDR en andere landen van het “Oostblok” en anderzijds het kapitalistische westelijk halfrond. Meer informatie over deze belangrijke en originele tentoonstelling op website www.vam.ac.uk.

HONGARIJE

Van 26 tot 31 juli 2009 gaat in Budapest een belangrijk congres door, “XXIIIth International Congress of History of Science and Technology”. Thema is: “Ideas & Instruments in social Context”. Meer informatie over het “ICHS 2009” op volgende website:

<http://www.conferences.hu/ichs09/FirstCircular.htm/>

E-mail : ichs09@conference.hu (met dank aan Karel HAUSTRAETE)/

ITALIË

Op 6 september 2008 had de opening plaats van het onthaalgebouw van het “Parco Nazionale Tecnologico & Archeologico delle Colline Metallifere Grossetane” te Gavorrano (Toscane). Het betreft een professionele infrastructuur voor educatie, vorming en ecotoerisme in één van de oudste mijnbouwstreken van het land. Meer informatie bij professor Massimo PREITE via e-mailadres preite@unifi.it of surf naar www.parcocollinemetallifere.it.

il PAESAGGIO MINERARIO TOSCANO

J A P A N

Het Duitse tijdschrift “Industrie-Kultur” 2008/3 bevat een uiterst interessant katern over industrieel erfgoed in Japan. Een openbaring! Het werk en de grote inzet van verenigingen en musea om de waardering voor dit erfgoed te bevorderen is grenzeloos, zo blijkt eens te meer. Meer informatie op www.industrie-kultur.de.

M E X I C O

Op 20 april jl. opende in Oaxaca in zuidelijk Mexico het lang verwachte nieuwe Textielmuseum. Het museum is zowel gefinancierd door belangrijke donaties (vooral collecties) van een beperkt aantal privé personen als door de overheid. Men ziet de toekomst groots. Voor meer informatie verwijzen we naar de schitterende website www.museotextiloaxaca.org.mx.

N E D E R L A N D

SYMPOSIUM “HISTORISCHE ASPECTEN VAN VOEDSEL-VEILIGHEID EN- KWALITEIT” TE EINDHOVEN

Dit symposium met ondertitel “Eten en drinken: steeds gezonder?” vindt plaats op 28/11 ek. en wordt georganiseerd door de Chemie-Historische Groep van de KNCV (Kon. Nederlandse Chemische Vereniging) en de Sectie Historiek van de Scheikunde van de Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging (KVCV). Het is een prachtig programma met o.m. voordrachten door SIWE-leden Prof. Hendrik DEELSTRA en Prof. Peter SCHOLLIERS. Ook Wim VAN CRAENENBROECK en een aantal Nederlandse sprekers nemen het woord.

Inhoudelijke introductie in een notendop: gedurende de 19de en 20ste eeuw hebben vele chemici, apothekers, (vee)artsen en overheden zich gebogen over de kwaliteit en veiligheid van het voedsel. Vervalsingen en contaminaties kwamen niet zelden voor. Daarom kwam en een regelgeving en controlelaboratoria tot stand. Voeding werd een terrein

waarop de opkomende, zich professionaliserende natuur- en medische wetenschappen maatschappelijk konden bewijzen. Het symposium brengt lezingen waarin de rol van Vlaanderen en Nederland in deze domeinen wordt belicht. Even interessant is de vraag wat dit heeft opgeleverd: de levensverwachting en de gezondheid zijn in twee eeuwen zeer toegenomen. Welke rol heeft de verbeterde voedselveiligheid en -kwaliteit hierin gespeeld ?

PRAKTISCH:

Inschrijven voor Belgische deelnemers (tot 19/11!) door overmaking van 35 € (niet-leden) of 15 € (leden) op bankrekening 735.0206149-12 van KVCV Sectie Historiek, Celestijnenlaan 200 F, 3001 Heverlee. Tevens uw deelname melden aan Prof. Eric Van Schoonenberghe per mail eric.vanschoonenberghe@skynet.be .

Gelegenheidsadres is "De Rooi Pannen", Kaakstraat 1 te 5623 AD – Eindhoven. Tel.: 0031/13-850.6555, vragen naar Mvr. Anouk Schrauwers (zie ook : www.derooipannen.nl).

DE TELESCOOP IN ALLE STATEN

In het Museum Boerhaave te Leiden loopt van 11 april 2008 tot 19 april 2009 een belangrijke expositie "De telescoop". Het toestel werd 400 jaar geleden uitgevonden. In 1608 ontwierp de Zeeuwse brillenmaker LIPPERHEY een verrekijker. Deze bracht Prins Maurits van Oranje in vervoering. Met een aanbevelingsbrief van de Heren van Zeeland vroeg de uitvinder voor zijn vinding een patent aan bij de Staten Generaal. Voor meer informatie : www.museumboerhaave.nl (klik op de rubriek "pers/contact").

PORTUGAL

WATERMUSEUM VAN LISSABON VALT IN DE PRIJZEN

Het Museo Aguas Livres of Watermuseum te Lissabon is één van de belangrijkste thematische musea over waterdistributie ter wereld. Niet alleen beschikt het museum over een volstrekt uniek geheel van pompinstallaties met 19de eeuwse en vroeg 20ste eeuwse aandrijvingsmachines, maar wordt door het museum een rijk gamma

van wetenschappelijke en pedagogische activiteiten ontwikkeld. Daarvan getuigt ook de buitengewoon verzorgde website www.servicioaguaslivres.com.

Surf ook naar www.servicopedagogicoaguaslivres.com en geef uw mening via een E-mail naar volgend adres: serviciopedagogico@epal.pt. Directeur van het museum is Mvr. Margarida Ruas (E-mail: margrua@epal.pt).

R U S L A N D

GROOTSCHALIGE MOSKOUSE AUTOBUSGARAGE WERD KUNSTENCENTRUM

In Moskou werd onlangs één van de belangrijkste industriële gebouwen van de interbellumperiode, een autobusgarage die in 1926 ontworpen werd door Konstantin MELNIKOV, omgevormd tot centrum voor moderne en hedendaagse kunst “De Garage”. Het grondplan van de stelplaats heeft de vorm van een parallellogram die het vlot in- en uitrijden van meer dan honderd uit Engeland geïmporteerde Leyland-autobussen vergemakkelijkte. Het gebouw raakte in de jaren tachtig en negentig van de 20ste eeuw danig in verval, waarna de Russische overheid als eigenaar het gebouw verhuurde aan de federatie van Joods-Russische gemeenschappen. Dat de zeer indrukwekkende garage er toen slecht aan toe was, kon ondergetekende met eigen ogen vaststellen bij een onvergetelijk bezoek ter plaatse tijdens het TICCIH-congres in 2003.

Sinds een paar jaren is de nieuwe eigenaar van de hele site niemand minder dan ex-fotomodel en zakenvrouw Daria ZJOEKOVA, de 27-jarige dochter van de sinds jaren fel in opspraak verkerende en gecontesteerde Russische zakenman en oliemagnaat Alexander ZJOEKOV. De schatrijke zakenvrouw Daria ZJOEKOVA en haar verloofde, de oliemagnaat Roman ABRAMOVITSJ (!) lieten de busgarage verbouwen door de Engelse architect Jamie FORBERT. De garage werd in zeer weinig tijd de grootste en hipste plek voor moderne kunst van de Russische hoofdstad. (Patrick Viaene, vrij naar een uitgebreide bijdrage in De Morgen van 18/09/2008, p.20).

T S J E C H I Ě

Een Handleiding over het INDUSTRIEEL ERFGOED in OSTRAVA

Een der belangrijkste industriesteden van Tsjechië is Ostrava (en omgeving). Een belangrijk industrieel monument is de integraal behouden “Steenkoolmijn Michal / Petr Cingr”. Deze site te Michalkovice is gedeeltelijk als museum en kunstencentrum ingericht. De daarnet vermelde mijn werd samen met de Hlubina steenkoolmijn te Moravska Ostrava, de Vitkovice cokesfabriek en hoogovens, het mijnmuseum te Petrkovice (geïnstalleerd in de Anselm/Eduard Urx-mijn) en de ventilatieschacht Vrbice te Hrusov voorgesteld als landelijk industrieel archeologisch geheel. Deze groep relicten (Industriële erfgoed sites in Ostrava) is genomineerd voor de UNESCO lijst van het Werelderfgoed.

Voor meer informatie bevelen wij volgende Engelstalige publicaties aan:

- Jaroslav KLAT & Milos MATEJ, National Cultural Heritage Site – Michal / Petr Cingr coal mine, Ostrava. Ostrava, (National Institute for the Protection and Conservation of Monuments and Sites - Regional Unit in Ostrava) 2007 (ISBN 978-80-85034-00-4).
- Vera KUCOVA, Milos MATEJ, Industrial Complexes in Ostrava to be nominated for inscription on the UNESCO World Heritage List. Ostrava, (National Institute for the Protection and Conservation of Monuments and Sites - Regional Unit in Ostrava) 2007 (ISBN 978-80-85034-02-8).

T U R K I J E

INDUSTRIEEL ERFGOEDBEWEGING TE ISTANBUL IN EEN STROOMVERSNELLING

SIWE berichtte vorig jaar reeds uitvoerig over het industrieel erfgoed van Istanbul en Turkije naar aanleiding van ons project “Kebab met mayonaise”. Aan de nieuwe initiatieven op het vlak van de herwaardering van het industrieel erfgoed in Istanbul schijnt (gelukkig) geen einde te komen. Drijvende kracht achter de studie van dit erfgoed en achter een groot aantal recente herbestemmingprojecten industrieel erfgoed is Prof. T.G. KÖKSAL (tgulkoksal@gmail.com) van de Technische Universiteit van Istanbul. U leest hier meer over in het TICCIH-Bulletin nr. 41, 2008, p. 6-7.

UITVINDINGEN en UITVINDERS

(BIJNA) 200 JAAR GELEDEN GEBOREN: CHARLES DARWIN

Op 12 februari 2009 zal het 200 jaar geleden zijn dat de beroemde natuurkundige Charles Robert DARWIN geboren werd te Shrewsbury. Hij overleed te Down in 1882.

Talrijke boeken zullen naar aanleiding hiervan gepubliceerd worden en menige tentoonstelling over de evolutietheorie van Darwin staat nu reeds in de steigers van diverse buitenlandse musea. We vermelden hierna enkel een paar recente studies over hem. Onlangs verscheen van Adrian DESMOND en James MOORE de indrukwekkende studie "Darwin". Deze "definitieve" biografie" (uitgegeven door 'Nieuw Amsterdam') legt op voorbeeldige wijze de link tussen de beroemde wetenschapper en de tijdsgeest waarin de afstammingsleer, de selectietheorie en andere theorieën het licht zagen.

Evolutiefilosoof Michael RUSE benadrukt in "Charles Darwin" (uitgeverij Ten Have) de intellectuele erfenis van Darwin en beperkt zich niet tot de biologie. Ook de moraal en de religie zouden Darwin sterk hebben beïnvloed. Johan BRAEKMAN sluit met zijn boek "De ontwerpillusie" aan bij deze visie. Hij gaat dieper in op de filosofische achtergronden die Darwins denken mee hebben bepaald. Een buitenbeentje is "God, Darwin en natuur" (uitgeverij Atlas) door de twee wereldreizigers Redmond O'HANION en Rudy ROTTHIER. Hun nieuw boek vertelt de inzichten en het relaas van hun gesprekken, die ze met elkaar tijdens hun lange reis hebben gevoerd. Wordt zeker vervolgd in 2009 !

"VAN VUISTBIJL TOT COMPUTER": REEDS 30 JAAR OUD

De Zweed Sigvard STRANDH tekende in de jaren 1970 met de hand de hele geschiedenis van de machine. Het werd de basis van zijn succesrijk boek "Geïllustreerde geschiedenis van de machine. Van vuistbijl tot computer" (Göteborg, AB-Nordbok, 1979). Kort nadien werd het boek vertaald in talrijke talen, waaronder het Nederlands en uitgegeven door Unieboek BV in Haarlem (ISBN 9022840123).

Dit memorabel boek bevat volgende delen:

1. Zonder werktuigen geen machines,
2. Machinedelen & elementaire machines,
3. Van handgereedschappen tot industrierobot,
4. Krachtmachines I spieren, wind & water,
5. Krachtmachines II, stoommachines en verbrandingsmotoren,
6. Krachtmachines III, Elektrische kracht & alternatieve bronnen van energie,
7. Automatische sturing en regeling,
8. Computer & zijn voorgangers,
9. De machine, onze dagelijkse begeleider.

Het boek bevindt zich in talrijke openbare bibliotheken, onder meer in de Brusselse Hoofdstedelijke bibliotheek aan het Muntplein (640.5 STR).

DVD-REEKS “MIJLPALEN VAN DE WETENSCHAP”

Orion Channel is de producent en uitgever van een memorabele 10delige reeks DVD's over de geschiedenis van de wetenschap en de uitvindingen. We troffen de reeks aan in de Brusselse Hoofdstedelijke Bibliotheek. Twee van de tien delen waren op het moment van ons bezoek ontleend. Alvast een overzicht.

Deel I (1452-1775) behandelt de boekdrukkunst (J.Gutenberg), de anatomie (L. da Vinci), de cel (R. Hooke), de zwaartekracht (I. Newton), de luchtdruk (O. Van Guericke) en de stoommachine (J.Watt).

Deel II (1775-1827) behandelt de golfstroom (B.Franklin), de luchtballon (Gebroeders Montgolfier), de vaccinatie (G.Jenner, P.Ehrlich & E. von Behring), het atoom (J.Dalton & N.Bohr), het magnetisme van de aarde (C.F.Gauss) en het Brailleschrift (L.Braille).

Deel III en IV behandelen de uitvindingen in de periode 1828 tot 1876.

Deel V (1876-1886) behandelt de bacterie (L.Pasteur & R.Koch), de fonograaf en de gloeilamp (T.Edison), de quantum fysica (M.Planck), de zenuwcel (S.Ramon y Cajal) en de auto (G.Daimler & c.Benz).

Deel VI (1888-1895) behandelt de electromagnetische golven (H.Hertz), de cinematograaf (Gebr. Lumière), de draadloze telefoon (G.Marconi), de röntgenstralen (W. Röntgen), het electrocardiogram (W.Einthoven) en de katalyse (W. Ostwald).

Deel VII (1896-1903) behandelt de seismograaf (E.Wiechert), de radioactiviteit (H. Becquerel en Marie & Pierre Curie), het immunitietssysteem (P.Ehrlich & Elia Metschnikoff), de bloedgroepen (K.Landsteiner), de proteïne (E.Fischer) en het vliegtuig (Gebroeders Wright)

Deel VIII (1916-1929) behandelt de relativiteitstheorie (A.Einstein), de insuline (F.Banting, C.Best & J.Macleod), de radar (R. Watson-Watt), de penicilline (A. Fleming, H.Florey & E.Chain), de televisie (P.Nipkow, J. Baird & V. Zworykin) en de hormonen met de pil (A. Butenandt)

Deel IX (1932-1941) behandelt de helikopter (I.Sikorsky), de chemische verbindingen van het atoom tot molecule (L. Pauling), de elektronenmicroscop (E.Ruska), de raket (W. von Braun), de kernsplitsing (O.Hahn) en de computer (K.Zuze).

Deel X (1947 tot heden) behandelt de transistor (W.Shockley, J. Berdeen & W.Brattain), het DNA (J.Watson & F.Crick), de satelliet (S.Kodyev), de laser (Ch. Townes & T. Maiman), kanker (K.H. Bauer) en internet (Timothy Bernerslee).

1938-2008: DE COMPUTER VIERT ZIJN 70ste VERJAARDAG

Konrad ZUSE (22 juni 1910 – 18 december 1955) wordt beschouwd als de uitvinder van de computer. Hij voltooide in 1938 de Z1, een eerste programmeerbare rekenmachine. In 1939 volgde de Z2, een proefmodel dat bestond uit het mechanisch geheugen van de Z1, een kaartlezer en een uit 200 relais opgebouwde processor. Op 5 december 1941 was de eerste elektromagnetische computer een feit !

ONDER DE LEESLAMP Najaar 2008

BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, NAJAAR 2008: EEN SELECTIE

Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die voor Vlaanderen / Brussel / België interessant kunnen zijn, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet eerder vermelde titels opgenomen. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. We verwijzen ook nog eens naar de 15 afleveringen van onze bibliografie "Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006", gepubliceerd in TIC (Tijdschrift Industriële Cultuur), ondertussen digitaal ontsloten, aangevuld en raadpleegbaar via website www.viat.be. Suggesties voor verdere aanvullingen op deze rubriek zijn uiteraard steeds welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail. Stuur uw informatie door via paiviaene@hotmail.com.

ADRIAENSSENS Ivo, BAECK Mario, CAELEN Carel, e.a, Gebouwd op rijke cultuurgrond. Sint-Katelijne-Waver. Onze-Lieve-Vrouw-Waver. Antwerpen, (Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen & Toerisme Sint-Katelijne-Waver) 2006.

BLANKEN J.J. Geschiedenis van Philips Electronics N.V. Deel III. De ontwikkeling van de N.V. Philips gloeilampenfabriek. X, (Europese Bibliotheek) 1997/12. ISBN 90-2-8803785

BAECK Mario, Schoonheid uit klei en cement. Vloer- en wandtegels in de provincie Antwerpen. Erfgoedgids. Antwerpen, (Provincie Antwerpen) 2008.

BAILLIEUL Beatrix, HOOFT Elise, Heirnis vol vis. Gent, (Dienst Monumentenzorg) 2008.

BOONE Véronique, Robbrecht en Daem architecten – FelixArchief Antwerpen. In: Jaarboek Architectuur Vlaanderen 06 07. Antwerpen (Vlaams Architectuur Instituut) 2008, p. 100-107.

BOUCKAERT Charlotte, VAN AALST Pieter, Tolhuis, Sluizeken, Ham...kortom 't Seleskest. Gent, (Ultima Thule) 2008. (Voor meer informatie, surf naar www.ultimathule.eu)

BUSIO Marc, Industrieel erfgoed op disk. In: Erfgoed van Industrie en Techniek, 17de jg., september 2008, p. 170—172.

CAPOEN Freddy, Het een en het ander over beton. Syllabus studiedag 11 oktober 2008. Kortrijk, (West-Vlaamse Gidsemkring Kortrijk-Menen vzw) 2008.

COOLS Jan, DE RUYSSER Sofie, LEUS Géraldine, Als het maar gezond is... Cultureel erfgoed in depots, een kwestie van hygiëne en conditie. Antwerpen, (Culturele Biografie Vlaanderen) 2004.

DEBRUYNE Renaat, LEMAN Walter, VERBRUGGE Vincent, Tabaksdroogasten kleuren het Wervikse landschap. Het Wervikse tabakspatrimonium niet in rook laten opgaan. Open Monumentendag 2008. Wervik, (Stad Wervik) 2008.

DEFFRENNES Geoffroy e.a., Le Bassin minier du Nord – Pas-de-Calais. Rennes, (Editions Ouest-France) 2008. ISBN: 978 2 73734336-0.

DELAUNOIS Jean-Marie, De la gare au Dries. In: Watermael-Boisfort, Guides des Communes de la Région Bruxelloise. Brussel, (CFC-Editions) 2008, p. 18-21.

DELHEZ Jean-Claude, 150 ans de train en Luxembourg-belge. Neufchâteau, (Editions Weyrich) 2008 (meer informatie via info@febelrail.be)

DEMEY Thierry, Un canal dans Bruxelles. Bassin de vie et d'emploi. Brussel, (Guide Badeaux) 2008. <zie: www.badeaux.be>

DESIMPELAERE Nele, De koelkasten en wasmachines van Philips. In: TIC, jg. 25, 3de trimester 2008, deel 103, p. 40-47.

DETEMMERMAN Armgard, META, een nieuwe koepelorganisatie voor het Vlaamse tram- en buserfgoed. In: Erfwoord, augustus-september-oktober 2008, p. 6-8.

DEVROE An, De waakhond van het erfgoed. La Fonderie : geen reden tot verjaardagsgekte. In: Brussel Deze Week, 21/08/08, nr. 1144, p. 7.

DEVROE An, Amerika = Antwerpen = Red Star Line. American dream revisited. In: Openbaar Kunstbezit Vlaanderen, jg. 46, 2008 / nr. 4, p. 18-22.

DOMERGUE Claude, Les mines Antiques. La production des métaux aux époques Grecque et Romaine. Parijs, (Ed. Picard) 2008. ISBN 978.2.7084.08005.

GEYS Frans, Mechelen zonder stationsplein ? In: RIM-Nieuws, nummer 79 (2008), p. 3-11.

GILS Robert, FOBLETS Maurits, LOMBAERDE Piet, DE RYNCK Patrick (red)., Op zoek naar een eigentijdse bestemming voor historische militaire gebouwen. Verslagboek studiedagen 17-18 september 1999. Brussel / Temse (Stichting Vlaams Erfgoed / Simon Stevinstichting) 1999.

GOUBLOMME Alain (ed.), BAUTERS Paul, DENEWET Lieven, VAN DEN BRANDEN Walter, VERPAALLEN John, Molenland Vlaanderen. 2008.

HACHEZ-LEROY Florence, Espace Alu, the Museum of Aluminium. In: TICCIH-Bulletin, nr. 41, 2008, p. 5-6. <bijdrage over het in 2007 geopende Aluminium-Museum te Saint-Michel-de-Maurienne in de Savoie (Franse Alpen), het eerste in zijn soort ter wereld, zie ook www.espacealu.fr>.

HELLEMANS Karonlien, CUYT Tina, Heropbouw en nieuwbouw na de Tweede Wereldoorlog 1945-1969. Open Monumentendag 2008. Editie Leuven. Leuven, (Toerisme Stad Leuven) 2008. www.leuven.be/omd / omd@leuven.be

HUIZING Lammert, Hoogeveen hoogvlieger binnen Philips. Hoogeveen, (Philips N.V.) 2008. (informatie : Joop BEL, Historische Kring Hoogeveen, tel.: 0031/(0)528/26.42.54).

IMDAHL Georg, HENNIES Matthias, Aufbruch statt Abbruch. Industriedenkmalpflege in Nordrhein-Westfalen. Düsseldorf, (Ministerium für Stadtebau und Wohnen, Kultur und Sport des Landes Nordrhein-Westfalen) 2003. <E-mail: broschueren@mswks.nrw.de / Web : www.mswks.nrw.de>

In het Stoomcentrum Maldegem loopt alles op wieltjes. In: Erfwoord, aug.-sept.-okt. 2008, p. 27-29.

International Journal of Intangible Heritage, 2006-. <Volume 3 werd zeer recentelijk gepubliceerd. Zie ook: <http://www.ijih.org>>

KAWANOBE Wataru (ed.), Conservation of Railways II. Independent Administrative Institution. Tokyo, (National Research Institute for Cultural Properties) 2006. <handelingen van een colloquia, gehouden in Tokyo op 27-08-2003, 31-10-2003 en 10-02-2004>.

KINGSMA Jur, Canon, de collectie Europees varend erfgoed. In: Erfgoed van Industrie en Techniek, 17de jg., september 2008, p. 144-151.

KÖKSAL T.G., Industrial heritage in Istanbul. In: TICCIH-Bulletin nr. 41, 2008, p. 6-7.

KÖKSAL T.G., Some proposals for recording, conservation and reuse of Industrial Heritage in Istanbul. Istanbul, (Science Institute of Science & Technology, Istanbul Technical University) 2005. <Doctoraatsverhandeling>

KREMER Christine, PLUYMAEKERS Anne, Val Saint Lambert. 180 ans de savoir-faire et de création. Brussel, (Versant-Sud / La Renaissance du Livre) 2008. ISBN 2-9303-58-20-3.

LAROCHE Florent, Advanced Industrial Archaeology and Techno-Museology. A new virtual life for industrial heritage. In: TICCIH-Bulletin, nr. 41, 2008, p. 3-4.

LAUREYS Dirk, MIGOM Serge, Erfgoedgids. Van sprookjestuin tot modelstad. Antwerpen 1930 en de tentoonstellingswijk. Antwerpen, (O.K.V. & Provincie Antwerpen) 2005.

LYSSENS, Een zaat, een vergeten industrieel landschap. In: Erfgoed van Industrie en Techniek, 17de jg., september 2008, p. 154-158.

MAES Amke, Het Atoomdorp Mol. Bouwen voor het kerntijdperk. Erfgoedgids. Antwerpen (Provinciebestuur Dienst Erfgoed & OKV) 2008.

MAES André, Meer dan een naam: een laan voor Mathias en Gustaaf WOLTERS in Sint-Amandsberg. In : Heemkundig Nieuws, Contactblad v d Heemkundige Kring De "Oost-Oudburg", jg. 36, nr. 4, okt.-dec. 2008, p. 5-13.

MANTELEERS Willem, Compagnie Maritime Belge. 113 jaar maritiem ondernemersschap (1895-2008). In : Ruimschoots, jg. 8, nr. 4, oktober 2008, p. 5-8.

MARTENS Erik, Het Koninklijk Filmarchief en de ontsluiting van audiovisueel erfgoed. In: Ons Heem. Tijdschrift over lokaal erfgoed in Vlaanderen., jg. 61, nr. 1, p. 32-34.

METDEPENNINGHEN Catheline, VIEREN Dominique, De Normandie, met vlag en wimpel gerestaureerd. In: M&L, jg. 27/nr. 4, juli-augustus 2008, p. 47-64.

MEULEMEESTER Ivo, Het vergaan van het schoolschip "Comte de Smet de Naeyer". In: Ruimschoots, jg. 8, nr. 4, oktober 2008, p. 18-20.

MOTMANS Kris, 20 jaar Open Monumentendag Vlaanderen. 20 markante monumenten van de 20ste eeuw. Leuven, (Coördinatiecentrum Open Monumentendag Vlaanderen en Davidsfonds Uitgeverij) 2008. (zie boekbespreking)

NOOIT GENOEG. OVER VERZAMELEN & VERZAMELAARS. Tielt, (Lannoo) 2008. *(Fraaie realisatie door Tapis Plein vzw met diverse auteurs over het verschijnsel verzamelen. Bevat profielen van diverse verzamelaars van o.m. reisbureaumodellen van vliegtuigen, audiovisueel materiaal, strijkerei, oude computers, splitbussen en kevers van Volkswagen. Meer informatie op de websites www.nooitgenoeg.be en www.tapisplein.be)*

NUYTTEN Dieter, De pijl op Expo 58 en de hoge vlucht van betonnen schalen. In: M&L, jg. 27/nr. 4, juli-augustus 2008, p. 31-42.

NYS Charlotte, BRUYNINCKX Sylvie, Het Atomium, 50 jaar oud en opnieuw stralend. In: M&L, jg. 27/nr. 4, juli-augustus 2008, p. 10-30.

Overijse. Mix van instrumenten herwaarderden industrieel erfgoed. In: Erfgoed op de kaart. Erfgoed en gemeentelijk ruimtelijk beleid. M&L-Cahier 13. Brussel, (Agentschap Ruimtelijke Ordening Vlaanderen) 2006, pp. 77-80.

SCHINKEL Eckhard (Ed.), Schiffs-Hebwerke in Deutschland. Ship Lifts in Germany. Essen-Dortmund (Klartext & LWL-Industriemuseum) 2007 <Zie boekbespreking>.

SOUPART Sven, L'aérodrome de Haren-Evere. Métamorphoses d'un haut lieu de l'aviation belge. Brussel, (AAM-Editions) 2008. ISBN: 978-2-87143-197-8. <Zie boekbespreking>.

STERCKX Geert, De Dijle door Leuven, vergeten kracht of drijfkracht ? In: Ons Heem, jg. 61 (2008), nr. 2, p. 49-51.

Studium. Tijdschrift rond wetenschapsgeschiedenis. Rotterdam, 2008- (zie onderstaande rubriek "boekbespreking").

STULENS Anouk, Een Monumentenwacht voor het varende erfgoed. In: Erfwoord, aug.-sept.-okt. 2008, p. 10.

SUTTER Didier, Victoria Biscuits – Chocolat. De la manufacture aux géants de l'agroalimentaire. Parijs, (Drukker Ed.) 2008. ISBN 978-2-9531043-0-1.

VANDENEDE R., Het “daarstellen der elektrische tramlijn” in Mortsel. In: Jaarboek van de Mortselse Heemkundige Kring 1987, p. 124-136.

VANDEROSTYNE Mon, 100 jaar afdeling Bovenschelde, 1907-2007. Gent, (Waterwegen en Zeekanaal NV) 2007.

VAN DE WALLE Werner, Jan Korneel gaat weer te water op 14 september 2008. In: Tolerant Nieuws, augustus 2008, p. 1.

VANDEWALLE Chris, De dolle biertocht van St-Henricus en zijn Arabier(en): de Brouwerij Sint-Henricus / De Dolle Brouwers in Esen (1835-heden). <Reeks “Het Vlaams brouwbedrijf in historisch perspectief”>. Alveringem, (Westhoek-Monumenten vzw) 2008.

VANNOPPEN Henri, Te verwachten : een revolutie in het vervoer in Vlaanderen na 1900... op een verhaal van utopie, behoud en verandering. In : Ons Heem. Tijdschrift over lokaal erfgoed in Vlaanderen., jg. 61, nr. 1, p. 17-31.

WELGEMOED Frank, Dit artikel bestaat niet. Virtuele musea op het internet. In: Erfgoed van Industrie en Techniek, 17de jg., september 2008, p. 159-169.

WELLENS Marc, HEYLEN Jozef, COREMAN Claire, e.a., Speelgoed Museum Vlaanderen. Mechelen, (Speelgoedmuseum Mechelen) 1996.

WOUTERS Ine, LEUS Maria, Betonnen industriële gebouwen herbestemd. In: Erfgoed van Industrie en Techniek, 17de jg., september 2008, p. 128-136.

BOEKBESPREKINGEN

GOUBLOMME Alain (ed.), BAUTERS Paul, DENEWET Lieven, VAN DEN BRANDEN Walter, VERPAALEN John, Molenland Vlaanderen. 2008.

Dit tweedelig boekwerk, dat binnenkort (zondagnamiddag 30/11/2008) officieel wordt voorgesteld in het Oudenaardse stadhuis, is –als wij ons mogen baseren op de aankondigingen van dit werk- een veelbelovende vulgariserend - wetenschappelijke publicatie. Bestellingen en informatie bij Alain GOUBLOMME (enthousiast “trekker” en initiatiefnemer van de publicatie), Ommegangstraat 17 te 9667 Horebeke. Tel.: 055/43.57.73. E-mail: alain@goublomme.telenet.be.

MAES Amke, MIGON Serge e.a., Het Atoomdorp Mol. Bouwen voor het kerntijdperk. Erfgoedgids. Antwerpen (Provinciebestuur Dienst Erfgoed & OKV) 2008. ISBN: 978-9076099750.

De jaren vijftig en zestig zijn in de mode. Positief is dat de jongste tijd naast vele “light events” ook af en toe meer serieuze en tegelijk erg toegankelijke publicaties over die periode verschijnen. Een schoolvoorbeeld daarvan is deze sublieme erfgoedgids, handelend over het Studiecentrum voor Kernenergie in Mol en de ruime omgeving ervan. Eerst behandelt Amke MAES (Burg. Ing. Arch., gediplomeerd bij MLZ-Antwerpen, zelfstandig medewerker bij Erfgoed & Visie) de economische geschiedenis van de Kempen met aandacht voor de bouw van kanalen, spoorlijnen, wegen, e.d.. Daarna volgt (door Anne VERLEDENS) het deel over de geschiedenis en de doelstellingen van het Studiecentrum zelf. Dan volgt informatie (terug door A. MAES) over het ontwerp door architect Jacques WYBAUW (1925-2000) en het team van ingenieurs die bij de bouw van het Studiecentrum betrokken waren en veel informatie over de omgevende woonwijken, waarvan heden een gedeelte bedreigd wordt met afbraak. Serge MIGOM besluit deze “Atoomgids” met een zeer inspirerende en vernieuwende tekst over bedrijfsarchitectuur in de Kempen. Deze prachtige erfgoedgids is te bestellen tegen storting van 12,30 € (port inbegrepen) op rekeningnummer 448-0007361-87 van Openbaar

Kunstbezit Vlaanderen, met vermelding "Atoomdorp". Abonnees van OKV betalen slechts 10,00 €. Zeer warm aanbevolen (P.V.)

MOTMANS Kris (red.), 20 jaar Open Monumentendag Vlaanderen. 20 markante monumenten van de 20ste eeuw. Leuven, (Coördinatiecentrum Open Monumentendag Vlaanderen en Davidsfonds Uitgeverij) 2008. ISBN 978-90-5826-568-5

Twintig jaar "OMD", dat mag gevierd worden. Open Monumentendag werd al gauw een belangrijke publieksmanifestatie in de cultuursector. Het aantal deelnemers overtreft elke keer weer dat van talrijke sportmanifestaties. Open Monumentendag Vlaanderen heeft bij veel mensen iets te weeg gebracht, vooral bij hen die niet professioneel bezig zijn met monumenten en bouwkundig erfgoed. Het boek ziet er feestelijk uit. Het leest vlot en Jo BRAEKEN, Jeroen CORNILLY en Serge MIGON die de gebouwen selecteerden, hadden ook aandacht voor het industrieel erfgoed. Gebouwen als het "hoofdgebouw" van de steenkoolmijn van Waterschei of de vliegtuigloodsen in Grimbergen passen perfect tussen de andere sites. Het boek is een light versie van diepgravende studies over erfgoed, en wil dit ook zijn. Warm aanbevolen !

SCHINKEL Eckhard (Ed.), Schiffs-Hebwerke in Deutschland. Ship Lifts in Germany. Essen-Dortmund (Klartext & LWL-Industriemuseum) 2007. ISBN 978-3-89861-752-9.

De auteur, werkzaam in het Westfaalse Industriemuseum, is met deze publicatie niet aan zijn proefstuk toe. Hij publiceerde onder meer in 2001 (bij dezelfde uitgevers) "Die Schiffs-Hebwerke der Welt. Schiffs-lift. Menschen-Technik-Geschichte". Ditmaal beschrijft Schinkel alle in Duitsland voorkomende scheepsliften en hellende vlakken. Hij gaat ook in op de behoudsproblematiek van deze reusachtige technische monumenten. Hij rond zijn studie af met een overzicht over scheepsliften in China. Heden wordt in China (op de Yangtze-rivier) naast de Stuwdam der Drie Valleien een nieuwe scheepslift gebouwd (een joint-venture met Duitsland) die 115 meter hoogteverschil zal overbruggen. Als deze scheepslift (in 2013) klaar zal zijn, wordt België met de voorlopig grootste scheepslift in Strépy-Thieu onttroond.

SOUPART Sven, L'aérodrome de Haren-Evere. Métamorphoses d'un haut lieu de l'aviation belge. Brussel, (AAM-Editions) 2008. ISBN: 978-2-87143-197-8.

Voor de redactie van SIWE-Nieuwsbrief was het reeds "liefde op het eerste gezicht" bij het eerste doorbladeren van dit aantrekkelijk boek. De auteur begint terecht met een soort requiem over de sloop (2007) in Haren van het oude Sabena-gebouw (vanaf 1933 "Avia-Palace" en na 1945 mess voor de officieren van de Belgische Luchtmacht), van de oude luchthaventerminal (sinds 1961 in gebruik als kantoren voor de Generale Staf van de Luchtmacht) e.a. Daarna volgt de historische saga van de luchthaven te Haren : de eerste Brusselse luchthaven werd aldaar aangelegd tijdens de Eerste Wereldoorlog. De Duitse bezetter legt te Haren, toen nog een zeer landelijke omgeving nabij Brussel, een zeppelinbasis aan met de bedoeling vanaf Haren luchtschepen in te zetten om Franse en Engelse steden en militaire doelwitten te bombarderen. Na de oorlog richt het Belgische leger de luchtbasis van Haren in. Naderhand vestigen zich hier ook de eerste maatschappijen voor burgerluchtvaart (Snetta, later Sabena). In 1925 vertrekt Edmond THIEFFRY vanaf de luchthaven van Haren naar Congo. De reis duurt in totaal 51 dagen. In 1935 duurt de vlucht met diverse tussenlandingen naar Congo "nog slechts 5 dagen" !

Diverse gebouwen en installaties worden uitgebouwd te Haren tijdens het interbellum, in het bijzonder de luchthaventerminal van 1929, die nog veel weg heeft van een doorsnee spoorwegstation ! In 1932 wordt deze kleine terminal uitgebreid met een betonnen gebouw in modernistische stijl. De luchtvaart nam in Haren reeds lang geleden een einde en na de betreuenswaardige maar onafwendbare sloop van de gebouwen in 2007 bereidt de NATO zich heden voor om hier een nieuwe vestigingsplaats uit te bouwen. De oudste nog bestaande luchthaven ligt nu in Deurne. Het boek van Sven SOUPART is zeer vlot en boeiend geschreven, bevat zeer veel onuitgegeven materiaal, is schitterend geïllustreerd, kortom: een absolute aanrader ! Te koop in de betere Brusselse boekhandels en bij AAM. Meer informatie over andere publicaties van deze uitgever (AAM / Archives de l'Architecture Moderne, Kluisstraat 55, 1050 Brussel) op webstek www.aam.be (P.V.)

STUDIUM, Tijdschrift voor wetenschapsgeschiedenis

We vernamen dat een nieuw, tweetalig : (Nederlands en Frans) tijdschrift opgestart werd omtrent wetenschapsgeschiedenis.

Uitgever is Erasmus te Rotterdam.

Meer info: info@erasmuspublishing.nl & website www.gewina.nl

HOE LID WORDEN VAN SIWE vzw?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE vzw Stapelhuisstraat 15 3000 LEUVEN

(IBAN : BE 34 00 13 0881 0690 – BIC : GEBABEBB)

Prijs jaarlijks lidmaatschap vanaf heden:**BELGIË**

Sympathiserend lid : 20 €

Vereniging : 30 €

Steunend lid, bedrijf : 50 €

BUITENLAND

Sympathiserend lid : 30 €

Vereniging : 40 €

Steunend lid, bedrijf : 50 €

SIWE vzw is aangesloten bij

CONTACTCENTRUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en

BC 1680
P.B - P.P.
België-Belgique

Afgifttekantoor: BIERBEEK
Erkenningsnr.: P209286

Afzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 LEUVEN